

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ. ¹ 421/V/2008
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτιρίου των Γραφείων της (επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα), την 17^η Μαΐου 2007, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Σπυρίδων Ζησιμόπουλος

Μέλη: Νικόλαος Γεράσιμος, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Αριστομένη Κομισόπουλου,
Αριστέα Σινανιώτη,
Φαίδων Στράτος,
Γαρυφαλιά Αθανασίου,
Κυριάκος Μακαρόνας, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Χρήστου Ιωάννου,
Δέσποινα Κλαβανίδου, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Βασιλείου-Σπυρίδωνα Χριστιανού,
Απόστολος Ρεφενές,
Δημήτριος Γιαννέλης,
Ελίζα Αλεξανδρίδου, και
Αθανάσιος Στεφόπουλος, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Γεωργίας Μπεχρή-Κεχαγιόγλου

Τα λοιπά τακτικά ή/και αναπληρωματικά αυτών μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής “Ε.Α.” ή “Επιτροπή”), αν και προσκληθέντα, δεν προσήλθαν στη συνεδρίαση, λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Γραμματέας: Όλγα-Ανίτα Ραφτοπούλου

Θέμα της συνεδρίασης ήταν η λήψη απόφασης επί της με αριθ. πρωτ. 4280/17.7.2006 «Συμπληρωματικής εισήγησης σχετικά με τον αυτεπάγγελτο έλεγχο της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού σε συνδυασμό και με μεταγενέστερο αίτημα του Υπουργού Ανάπτυξης με σκοπό τη διερεύνηση πιθανών παραβάσεων του ν. 703/77, όπως ισχύει από τις εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών».

Κατόπιν επανεξέτασης της προαναφερθείσας με αριθ. πρωτ. 4280/17.7.2006 συμπληρωματικής εισήγησης από τριμελή επιτροπή, στο πλαίσιο του διενεργούμενου, βάσει

---

¹ Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ.7 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1890/Β’/29.12.2006), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

**ΠΡΟΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

της από 25.9.2006 (Συνεδρίαση αριθμ. 987) απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ελέγχου όλων των εισηγήσεων της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού που είχαν υπογραφεί από τον τότε Γενικό Διευθυντή της Γ.Δ.Α., η Επιτροπή Ανταγωνισμού άρχισε τη συζήτηση για την εν θέματι υπόθεση την 17^η Μαΐου 2007, την οποία συνέχισε με την ίδια σύνθεση κατά τις συνεδριάσεις: 1) της 12^{ης} Ιουλίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 09:30), 2) της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30, η οποία λόγω απεργίας των πληρεξουσίων δικηγόρων των μερών, ανεβλήθη για την 18.10.2008), 4) της 18^{ης} Οκτωβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 12:00), 5) της 15^{ης} Νοεμβρίου 2007 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 14:00), 6) της 23^{ης} Νοεμβρίου 2007 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 09:30), 7) της 19^{ης} Δεκεμβρίου 2007 (ημέρα Τετάρτη και ώρα 12:00, η οποία λόγω απεργίας των πληρεξουσίων δικηγόρων των μερών, ανεβλήθη για την 17.01.2008), 8) της 17^{ης} Ιανουαρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00, η οποία λόγω απεργίας των πληρεξουσίων δικηγόρων των μερών, ανεβλήθη για την 1.02.2008), 9) της 1^{ης} Φεβρουαρίου 2008 (ημέρα Παρασκευή και ώρα 13:30), 10) της 28^{ης} Φεβρουαρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30), 11) της 13^{ης} Μαρτίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00, η οποία λόγω απεργίας των πληρεξουσίων δικηγόρων των μερών, ανεβλήθη για την 20.3.2008) 12) της 20^{ης} Μαρτίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00, η οποία λόγω απεργίας των πληρεξουσίων δικηγόρων των μερών, ανεβλήθη για την 3.4.2008), 13) της 3^{ης} Απριλίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30), και 14) της 17^{ης} Απριλίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 13:00), οπότε και ολοκληρώθηκε. Οι ανωτέρω συνεδριάσεις έλαβαν χώρα στην αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτιρίου των Γραφείων της Ε.Α. (οδός Κότσικα 1Α & Πατησίων).

Στη συζήτηση είχαν νομίμως κλητευθεί και παρέστησαν: (α) η εταιρεία «BP HELLAS Ανώνυμη Εταιρεία Εμπορίας Πετρελαιοειδών» (εφεξής “BP Hellas A.E.”) δια του νομίμου εκπροσώπου της Σ.Χ. του Α., Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο του Δ.Σ. αυτής, και μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων της Παναγιώτη Μ. Μπερνίτσα, Αυγουστίνας Αλμυρούδη, Ευσταθίου Γ. Μίχου, Μαρίνας Ανδρουλακάκη και Ευαγγελίας Νισυρίου, και (β) η εταιρεία «SHELL HELLAS Ανώνυμος Εταιρεία Πετρελαιοειδών και Χημικών Προϊόντων» (εφεξής “Shell Hellas A.E.”), δια του νομίμου εκπροσώπου της Π.Ξ. του Α., Προέδρου του Δ.Σ. και Διευθύνοντος Συμβούλου αυτής, και μετά των πληρεξουσίων δικηγόρων της Ιωάννη Κ. Δρυλλεράκη, Σπυρίδωνα Ν. Φιλιώτη, Ιωάννη Ε. Μπιμπλή και Εμμανουήλ Ι. Δρυλλεράκη.

Σημειώνεται ότι κατά τη συνέχιση της συζήτησης της υπόθεσης από τη συνεδρίαση της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 2007 και εφεξής της ακροαματικής διαδικασίας: (α) η εταιρεία BP Hellas A.E. εκπροσωπήθηκε και μετά της πληρεξουσίας δικηγόρου της Αυγουστίνας Αλμυρούδη, και (β) η εταιρεία SHELL Hellas A.E. εκπροσωπήθηκε και μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου της Κλεομένη Γ. Γιαννίκα.

Στο πλαίσιο της ως άνω υπόθεσης, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.) συνέταξε τη με αριθ. πρωτ. 2632/10.5.2007 εισήγηση, κατ’ εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 13 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 8275/15.12.2006, ΦΕΚ Β’ 1890/29.12.2006), επί των προτάσεων της εταιρείας BP Hellas A.E. για ανάληψη δεσμεύσεων. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά την ακροαματική διαδικασία της 17.5.2008 και μετά από διάσκεψη επί της ως άνω με αριθ. πρωτ. 2632/10.5.2007 εισήγησης της Γ.Δ.Α., απέρριψε τις υποβληθείσες από την εταιρεία BP

HELLAS A.E. προτάσεις για ανάληψη δεσμεύσεων και προχώρησε στη συζήτηση της υπό κρίση υπόθεσης.

Οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των μερών υπέβαλαν, πριν από την έναρξη της συζήτησης επί της ουσίας, ενστάσεις επί της διαδικασίας καθώς και αίτημα για αναβολή της συζήτησης. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, μετά από μυστική διάσκεψη, απέρριψε το αίτημα αναβολής της συζήτησης καθώς και όλες τις ενστάσεις επιφυλασσόμενη να αιτιολογήσει αναλυτικά την απόρριψη με την οριστική της απόφαση.

Η συζήτηση συνεχίσθηκε με την ανάπτυξη των εισηγήσεων της Γ.Δ.Α. επί των κατηγοριών και επί των προτεινομένων δεσμεύσεων, που αφορούν τις οριζόντιες συμπράξεις. Συγκεκριμένα το λόγο έλαβε ο Γενικός Εισηγητής Ιωάννης Μιχαήλ, Προϊστάμενος της Β' Διεύθυνσης Εφαρμογής της Γ.Δ.Α. και Αναπληρωτής Γενικού Διευθυντή της Γ.Δ.Α., ο οποίος ανέπτυξε συνοπτικά τη με αριθ. πρωτ. 4280/17.7.2006 γραπτή εισήγηση της Γ.Δ.Α. και πρότεινε, για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην εισήγηση: α) να υποχρεωθούν οι εταιρείες BP Hellas A.E. και SHELL Hellas A.E. να παύσουν την παράβαση και να παραλείψουν αυτή στο μέλλον, και β) να επιβληθεί πρόστιμο στην BP Hellas A.E. πενήντα επτά εκατομμύρια εξήντα εννέα χιλιάδες επτακόσια εννιά ευρώ (57.069.709 €) και στη SHELL Hellas A.E. πενήντα εκατομμύρια επτακόσιες δεκατρείς χιλιάδες τριακόσια τριάντα επτά ευρώ (50.713.337 €).

Κατόπιν το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι και οι νόμιμοι εκπρόσωποι των ενδιαφερομένων μερών, οι οποίοι ανέπτυξαν τις απόψεις τους επί της ως άνω εισήγησης, έδωσαν διευκρινήσεις και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής, και ζήτησαν αμφότερα τα ενδιαφερόμενα μέρη την απόρριψη των αιτιάσεων της υπ' αριθ. πρωτ. 4280/17.7.2006 εισήγησης της Γ.Δ.Α..

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού με την από 10.10.2007 (Συνεδρίαση αριθμ. 1159) απόφαση της Ολομελείας της όρισε ως εμπειρογνώμονα, σύμφωνα με το άρθρο 8δ του Ν. 703/77, για την τεχνική στήριξη των μελών της στην εξέταση της υπό κρίση υπόθεσης τον [...], ο οποίος συνέταξε την από 4.2.2008 σχετική έκθεση με θέμα: «Εναρμονισμένη πολιτική εκπτώσεων στην Ελληνική Αγορά Χονδρικής Εμπορίας Πετρελαιοειδών: Αξιολόγηση της έρευνας της Γ.Δ.Α. και των σχολίων των εμπειρογνομόνων των εταιρειών της BP και Shell για αυτή».

Επίσης, τα μέρη ζήτησαν την εξέταση μαρτύρων προς θεμελίωση των ισχυρισμών τους. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αποδεχόμενη το αίτημα, εξέτασε κατά την ακροαματική διαδικασία συνολικά και κατά σειρά τους παρακάτω μάρτυρες: 1) [...], 2) [...], 3) [...], 4) [...], (ε) [...], (στ) [...], και (ζ) [...].

Με την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας και της εξέτασης των μαρτύρων, τα μέρη ζήτησαν και χορηγήθηκε από τον Πρόεδρο της Ε.Α. προθεσμία μέχρι την 12^η Μαΐου 2008, ημέρα Δευτέρα, προκειμένου να υποβάλουν συμπληρωματικά υπομνήματά τους.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνήλθε σε διάσκεψη την 15^η Μαΐου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 15:30), την οποία συνέχισε κατά τις συνεδριάσεις: 1) της 12^{ης} Ιουνίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:00) (η οποία, λόγω απεργίας της Γ.Δ.Α., ανεβλήθη για την 30.6.2008), 2) της 30^{ης} Ιουνίου 2008 (ημέρα Δευτέρα και ώρα 17:30), 3) της 24^{ης} Ιουλίου 2008, 4) της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00), 5) της 25^{ης} Σεπτεμβρίου (ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:00), 6) της 16^{ης} Οκτωβρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:00), και 7)

της 20^{ης} Νοεμβρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 16:00) Οι ανωτέρω συνεδριάσεις έλαβαν χώρα στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των Γραφείων της. Το μέλος της Επιτροπής Ανταγωνισμού κ. Γαρυφαλιά Αθανασίου, λόγω απουσίας της στην αλλοδαπή και στη συνέχεια λόγω παραιτήσεώς της από την Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν συμμετείχε στις συνεδριάσεις μετά την 13.09.2007 καθώς και τις διασκέψεις και ως εκ τούτου δεν συμμετείχε στη λήψη της απόφασης. Τα μέλη της ως άνω εκδικάζουσας συνθέσεως της Ολομελείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα οποία για διάφορους λόγους απουσίαζαν σε ορισμένες συνεδριάσεις, είχαν εγκαίρως ενημερωθεί πλήρως από τον Πρόεδρο της Επιτροπής για όλα όσα έλαβαν χώρα στις συνεδριάσεις αυτές, καθώς επίσης τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που συμμετείχαν στη λήψη της παρούσας απόφασης δήλωσαν ότι έχουν ενημερωθεί σε κάθε περίπτωση πλήρως και αναλυτικώς για το σύνολο του φακέλου και του αποδεικτικού υλικού.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά τη διάσκεψή της, αφού έλαβε υπόψη της όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την εισήγηση της Γ.Δ.Α., τις ενστάσεις και τις απόψεις που διετύπωσαν εγγράφως και προφορικώς τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης και με τα υπομνήματά τους τα οποία υπέβαλαν, τις ένορκες βεβαιώσεις μαρτύρων, τις γνωμοδοτήσεις και οικονομικές μελέτες των εμπειρογνομόνων που ορίστηκαν για την υπόθεση, καθώς και τα όσα κατέθεσαν οι μάρτυρες κατά την ακροαματική διαδικασία,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Το 2003, η Γ.Δ.Α βάσει του άρθρου 26 του ν.703/77, όπως ισχύει, ξεκίνησε αυτεπάγγελτο έλεγχο στον κλάδο των πετρελαιοειδών και ειδικότερα στις αγορές διύλισης, χονδρικής εμπορίας και λιανικής διάθεσης για τη διαπίστωση παραβάσεων των άρθρων 1, παρ. 1 & 2 του ν.703/77 όπως ισχύει.

Αρχικά διενεργήθηκαν επιτόπιοι έλεγχοι για τιμοληψίες σε πρατήρια πώλησης υγρών καυσίμων σε αρκετούς νομούς της ελληνικής επικράτειας, καθώς και σε πρατήρια που βρίσκονται κατά μήκος της ΠΑΘΕ. Στη συνέχεια, η έρευνα επικεντρώθηκε τόσο στις εταιρείες χονδρικής εμπορίας πετρελαιοειδών όσο και στις εγχώριες εταιρείες διύλισης και για το σκοπό αυτό στάλθηκαν σχετικά ερωτηματολόγια, ενώ πραγματοποιήθηκε και επιτόπιος έλεγχος στα γραφεία της εταιρείας ΕΚΟ ΑΒΕΕ.

Επί τη βάσει αυτών των στοιχείων συντάχθηκε η υπ' αριθμ. 6961/3.11.2005 εισήγηση της Γ.Δ.Α. που ήλθε προς συζήτηση ενώπιον της Ολομελείας Επιτροπής Ανταγωνισμού στις 6.4.2006 στην υπ' αριθμ. 934 συνεδρίασή της.

Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνεδρίασης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφάσισε τη διακοπή της συζήτησης σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 1 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της (ΚΥΑ 963/2001, ΦΕΚ Β'361/2001) με σκοπό τη σύνταξη συμπληρωματικής εισήγησης από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (Γ.Δ.Α). Η συμπληρωματική εισήγηση όφειλε να αντιμετωπίσει τα αναφερόμενα, κατά την προφορική

διαδικασία ζητήματα όσον αφορά τις επιπτώσεις επί των συμπερασμάτων της αρχικής της εισήγησης, διευκρινίσεων και επισημάνσεων των ενδιαφερομένων μερών επί των στοιχείων που είχαν χρησιμοποιηθεί για τη σύνταξη της. Ειδικότερα, κατά τη σύνταξη της συμπληρωματικής εισήγησης, λήφθηκαν υπόψη οι παρατηρήσεις του νομίμου εκπροσώπου της εταιρίας BP Hellas A.E. για τον υπολογισμό των εκπτώσεων, αριθμητικά (ευρώ ανά λίτρο) και όχι ποσοστιαία, καθώς και οι παρεχόμενες απολογιστικές εκπτώσεις.

Η Γ.Δ.Α., αφού έλαβε υπόψη τις αιτιάσεις και των δύο μερών (BP και Shell), υπέβαλε στην Επιτροπή Ανταγωνισμού συμπληρωματική εισήγηση (αριθ. πρωτ. 4280/17.7.2006), η οποία τροποποίησε την αρχική σε συγκεκριμένα σημεία, χωρίς ωστόσο να αλλοιώνονται τα συμπεράσματα της οικονομικής ανάλυσης και της νομικής εκτίμησης.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ

Οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις προέβαλαν τόσο στο πλαίσιο της έγγραφης, όσο και κατά την προφορική διαδικασία σωρεία λόγων, τους οποίους, ορισμένες εξ αυτών, χαρακτηρίζουν ως «ενστάσεις» κατά το πρότυπο των ενδίκων διαδικασιών ενώπιον των πολιτικών ή διοικητικών δικαστηρίων και με τους οποίους αιτούνται είτε την αναβολή συζήτησης της υπόθεσης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού ή την ακύρωση της προδικασίας ή της διαδικασίας καθώς και την αναστολή εκδόσεως αποφάσεως από την Επιτροπή Ανταγωνισμού.

II.1. Ως προς το δικαίωμα «προτέρας ακροάσεως»

Η εταιρία Shell Hellas A.E, τόσο κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, όσο και στο υποβληθέν υπόμνημά της ισχυρίζεται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα προτέρας ακροάσεως από τη Γ.Δ.Α. δεδομένου, ότι η Γ.Δ.Α διενήργησε αιφνιδιαστικό έλεγχο στα γραφεία της ΕΚΟ ΑΒΕΕ ενώ δεν έπραξε το ίδιο στις καταγγελλόμενες εταιρίες (BP Hellas A.E και Shell Hellas A.E), στις οποίες απηύθυνε απλώς ένα ερωτηματολόγιο, στο οποίο υπήρχαν παρανοήσεις.

Όσον αφορά στον ανωτέρω ισχυρισμό, θα πρέπει κατ' αρχήν να επισημανθεί, ότι οι όποιες παρανοήσεις διευθετήθησαν στα πλαίσια συμπληρωματικής εισήγησης που συνέταξε επί του θέματος η Γ.Δ.Α.

Επί πλέον σύμφωνα με το άρθρο 26, § 2, του Νόμου 703/1977, *«για τη διαπίστωση παραβάσεων των παρ. 1 και 2 του άρθρου 1 και των άρθρων 2α και 4 έως 4στ. και για την εφαρμογή του άρθρου 5, καθώς και για τη διαπίστωση παραβάσεων των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι εντεταλμένοι υπάλληλοι της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Επιτροπής Ανταγωνισμού, έχοντας εξουσίες φορολογικού ελεγκτή, μπορούν ιδίως : (...)*

ε) να λαμβάνουν κατά την κρίση τους ένορκες ή ανώμοτες καταθέσεις με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 212 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) και να ζητούν από κάθε αντιπρόσωπο ή μέλος του προσωπικού της επιχείρησης ή Ενωσης Επιχειρήσεων, επεξηγήσεις

για τα γεγονότα ή τα έγγραφα που σχετίζονται με το αντικείμενο και το σκοπό του ελέγχου και να καταγράφουν τις σχετικές απαντήσεις».

Είναι επομένως σαφές εκ της συγκεκριμένης διατάξεως ότι η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού διαθέτει διακριτική ευχέρεια ως προς τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνάς της, προκειμένου να καταλήξει εάν υφίσταται ή όχι κάποια παράβαση του Δικαίου του Ανταγωνισμού σε οιαδήποτε σχετική αγορά.

Ως προς την άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης των οιωνδήποτε εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, ο νέος Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ο οποίος εφαρμόστηκε στην υπό κρίση υπόθεση, παρείχε στα μέρη τη δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους, σε τρία στάδια της διαδικασίας προβλέποντας:

α) τη δυνατότητα υποβολής υπομνημάτων και προσθηκών-αντικρούσεων πριν την διεξαγωγή της προφορικής ακρόασεως ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού (άρθρο 13, παρ. 2 έως 4),

β) την προφορική ακρόαση των μερών με την κλήτευση στη συζήτηση ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού και προτεινόμενων από αυτά μαρτύρων (άρθρο 13, παρ. 2 και 20), η οποία έλαβε χώρα στη συγκεκριμένη υπόθεση, και

γ) τη δυνατότητα υποβολής συμπληρωματικού υπομνήματος μετά το πέρας της ακροαματικής διαδικασίας, κατόπιν σχετικής αιτήσεως των μερών (άρθρο 23), δυνατότητα η οποία εδόθη στην προκειμένη υπόθεση.

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι η Εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού δεν αποτελεί δυσμενές διοικητικό μέτρο.

Με βάση τα παραπάνω, οι ισχυρισμοί της εταιρίας Shell Hellas A.E σχετικά με την προσβολής δικαιώματος προηγούμενης ακρόασεως είναι αβάσιμοι και απορριπτέοι.

II.2. Ως προς το «οιονεί δεδικασμένο»

Η εμπλεκόμενη Shell επικαλείται «οιονεί δεδικασμένο» από προηγούμενη απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, έτσι που να επιβάλλεται να τηρηθεί η διαδικασία ανάκλησης απόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 13 του νόμου 703/1977. Το άρθρο αυτό φέρει τον τίτλο «*Ανάκληση αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού*» και προβλέπει ότι «*Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δικαιούται να ανακαλέσει απόφασή της σχετικά με τη μη ύπαρξη παράβασης των απαγορεύσεων των άρθρων 1 παρ.1, 2 και 2α του παρόντος νόμου, αν από αυτεπάγγελτη έρευνα, καταγγελία ή άλλο τρόπο περιέλθουν εις γνώση της στοιχεία, τα οποία δεν είχαν τεθεί υπόψη της ή προέκυψαν σε χρόνο μεταγενέστερο της έκδοσης της απόφασης και τα οποία αποδεικνύουν παράβαση των ανωτέρω αναφερομένων άρθρων*». Η εμπλεκόμενη όμως αναφέρεται στη Γνωμοδότηση 5/III/2001 της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία δεν αποτελεί απόφαση στρεφόμενη κατά επιχειρήσεων παρά μόνο έκφραση γενικότερης γνώμης, έτσι που να μην απαιτείται τυχόν ανάκλησή της. Ως εκ τούτου, ο εν λόγω ισχυρισμός της εταιρίας είναι αβάσιμος και απορριπτέος.

II.3. Ως προς τις διατάξεις περί απορρήτου

Οι εμπλεκόμενες εταιρίες ισχυρίζονται ότι οι διατάξεις περί απορρήτου εφαρμόστηκαν εσφαλμένα καθώς δεν δόθηκαν στοιχεία των AVIN και ΕΚΟ, που δεν είναι ούτε μπορούσαν να χαρακτηρισθούν ως απόρρητα.

Καταρχάς, λεκτέον ότι γενικώς το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα δεν συνιστά απόλυτο δικαίωμα. Επισημαίνεται ότι το άρθρο 19 του νέου Κανονισμού Λειτουργίας αποτελεί μια σχεδόν κατά λέξη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο των αντίστοιχων κοινοτικών διατάξεων περί πρόσβασης στα απόρρητα έγγραφα κατά τη διαδικασία ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ειδικότερα, η πρόσβαση στον φάκελο της υπόθεσης προβλέπεται στο άρθρο 27 παράγραφοι 1 και 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου και στο άρθρο 15 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 773/2004 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 27 του Κανονισμού 1/2003 *«Κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας διασφαλίζονται πλήρως τα δικαιώματα υπεράσπισης των εμπλεκόμενων μερών, τα οποία έχουν το δικαίωμα να αποκτούν γνώση του φακέλου της Επιτροπής, με την επιφύλαξη του έννομου συμφέροντος των επιχειρήσεων για την προστασία του επιχειρηματικού απόρρητου.....»*.

Το ίδιο σκεπτικό και τις ίδιες αρχές ακολουθεί και η Επιτροπή Ανταγωνισμού στο άρθρο 19 του Κανονισμού Λειτουργίας. Το συγκεκριμένο δικαίωμα, που περιγράφεται στο ανωτέρω άρθρο 19, έχει ως ειδικό σκοπό να διασφαλίσει το απόρρητο της επιχειρηματικής δραστηριότητας μεταξύ ανταγωνιστών και διαφέρει από το γενικό δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος, στο άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και στο άρθρο 16 του Νόμου 1599/1986.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σύμφωνα και με την πάγια νομολογία του ΔΕΚ και ΠΕΚ και τις αντίστοιχες κοινοτικές διατάξεις, τις οποίες εφαρμόζει άμεσα, έχει υποχρέωση εκ του νόμου διαφύλαξης των επαγγελματικών/επιχειρηματικών απορρήτων των επιχειρήσεων, είτε αυτές είναι καταγγέλλουσες, είτε καταγγελλόμενες ή τρίτες εταιρίες. Σε κάθε περίπτωση, εμπιστευτικές πληροφορίες και απόρρητα εξαιρούνται από την ανακοίνωση στον καταγγέλλοντα ή σε άλλον συμμετέχοντα στη διαδικασία. Η διαφύλαξη των απορρήτων είναι ισότιμη αξία προς το δικαίωμα υπεράσπισης των ελεγχόμενων επιχειρήσεων και αποτελεί εκάστοτε αντικείμενο στάθμισης. Επομένως, στο πλαίσιο σταθμίσεως του απορρήτου και των δικαιωμάτων των επιχειρήσεων, το απόρρητο πρέπει να διαφυλάσσεται, εφόσον συντρέχουν οι ανωτέρω όροι.

Πάγια είναι επίσης και η νομολογία του ΔΕΚ και ΠΕΚ ως προς το θέμα αυτό. Το ΔΕΚ και ΠΕΚ, αναγνωρίζοντας το δικαίωμα των επιχειρήσεων να διαθέτουν πρόσβαση στο φάκελο της Επιτροπής, αποφαινόμενοι ότι το δικαίωμα αυτό υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων της Επιτροπής και των εννόμων συμφερόντων τρίτων. Τούτο έγινε δεκτό και στην απόφαση του ΠΕΚ της 29^{ης} Απριλίου 2004, *Tokai Carbon κατά Επιτροπής*, συνεκδ. υπόθ. T-236, 239,244 έως 246, 251 και 252/01, Συλλ. σελ. II-1181), στην οποία κρίθηκε ότι *«η Επιτροπή, προκειμένου να παράσχει στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να αμυνθούν αποτελεσματικά κατά των αιτιάσεων που διατυπώνονται κατ' αυτών στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, υποχρεούται*

να τους καταστήσει προσιτό ολόκληρο το φάκελο έρευνας της υποθέσεως, εξαιρουμένων των εγγράφων που περιέχουν επιχειρηματικά απόρρητα άλλων επιχειρήσεων ή άλλα εμπιστευτικά πληροφοριακά στοιχεία και των εσωτερικών εγγράφων της Επιτροπής».

Εν προκειμένω θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή ζήτησε την άδεια στις εταιρείες ΕΚΟ και AVIN να γνωστοποιήσει στις εταιρείες SHELL και BP τα αιτούμενα από τις τελευταίες στοιχεία που τις αφορούσαν αλλά αυτές αρνήθηκαν.

Κατά τα λοιπά, έγγραφα ή αποσπάσματα αυτών, που για όλους τους ανωτέρω λόγους δεν περιήλθαν στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, δεν λαμβάνονται υπόψη για τη στοιχειοθέτηση της παραβάσεως.

Πάντως, υπό κάθε εκδοχή, όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού διαπιστώνει ότι σε συγκεκριμένη περίπτωση οι επιχειρήσεις στερήθηκαν του δικαιώματος υπεράσπισης, η διαπίστωση αυτή δεν επιφέρει αυτόματα ακυρότητα της διαδικασίας ή της εκδοθησομένης απόφασης, αλλά επιβάλλει να εξετάζεται εκάστοτε αν η παράλειψη ανακοίνωσης εγγράφων της υπόθεσης στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχε ως αποτέλεσμα να θιγεί το δικαίωμα υπεράσπισης, με συνέπεια δυσμενέστερη για την επιχείρηση εξέλιξη της διαδικασίας και δυσμενέστερο περιεχόμενο απόφασης (βλ. ΠΕΚ, *LVM κατά Επιτροπής*, υπόθ. T-305/94, σκέψεις 1020-1021 και υπόθ. T-36/91, σκέψη 78, Συλλ. σελ. Π-931).

Εν όψει των ανωτέρω και ως προς την πρόσβαση στο φάκελο της υπόθεσης ουδεμία παράβαση αποδείχθηκε ότι επήλθε στα δικαιώματα υπεράσπισης των επιχειρήσεων, αλλά αντίθετα αυτά έτυχαν απόλυτου σεβασμού και ικανοποιήθηκαν πλήρως και επομένως οι προβληθέντες λόγοι είναι αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν.

II.4. Ως προς τον ισχύοντα Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Η εταιρία BP Hellas A.E ισχυρίζεται επίσης ότι κακώς εφαρμόσθηκε στη διαδικασία ο νέος Κανονισμός Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 8275/2006 ΦΕΚ Β΄ Αρ. 1890 της 29.12.2006), ο οποίος, όπως ισχυρίζεται, είναι δυσμενέστερος για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, διότι επιδεινώνει σε σχέση με τον προηγούμενο τη νομική τους θέση και συρρικνώνει τα δικαιώματα υπεράσπισης. Επί του ισχυρισμού αυτού λεκτέα είναι τα ακόλουθα:

Όσον αφορά στο γενικότερο ισχυρισμό περί συρρίκνωσης των δικαιωμάτων υπεράσπισης, θα πρέπει να επισημανθεί, ότι με το νέο Κανονισμό Λειτουργίας και ιδίως με το άρθρο 11 αυτού εισήχθη ο κανόνας της έγγραφης διαδικασίας κατά τα πρότυπα της διαδικασίας διεξαγωγής των υποθέσεων ενώπιον του Δικαστηρίου και Πρωτοδικείου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σύμφωνα με το σχετικό άρθρο του Οργανισμού του Δικαστηρίου (ΔΕΚ) (βλ. άρθρ. 20 επ. Οργανισμού του ΔΕΚ), προς το σκοπό της καλύτερης, πληρέστερης και αποτελεσματικότερης διερεύνησης της υπόθεσης και την αποφυγή αιφνιδιασμών εις βάρος των εμπλεκομένων επιχειρήσεων.

Κατά την διάταξη του άρθρου 11 του νέου Κανονισμού Λειτουργίας τα μέρη δικαιούνται να υποβάλουν καταρχάς υπόμνημα τριάντα ημέρες πριν από τη συζήτηση, ενώ δεκαπέντε ημέρες πριν από τη συζήτηση έχουν το δικαίωμα να υποβάλουν προσθήκη στο υπόμνημα και στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 23 του ανωτέρω Κανονισμού, τα μέρη δικαιούνται

- κατόπιν υποβολής σχετικής αιτήσεως - να λάβουν προθεσμία και να καταθέσουν συμπληρωματικό υπόμνημα μετά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Εν προκειμένω οι δυνατότητες αυτές παρασχέθηκαν στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες και άσκησαν τα σχετικά δικαιώματα. Συνεπώς, υπό το καθεστώς του νέου Κανονισμού, τα μέρη είχαν τη δυνατότητα να εκφράσουν εγγράφως τις απόψεις τους σε τρία στάδια της διαδικασίας, αντί για μια μόνο φορά, που είχαν δικαίωμα να υποβάλουν υπόμνημα, μετά τη συζήτηση, όπως ίσχυε με τον προϊσχύσαντα Κανονισμό.

Εξάλλου, σύμφωνα με τον προϊσχύσαντα Κανονισμό, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέλη της Επιτροπής είχαν στη διάθεσή τους μόνο το κείμενο της εισήγησης της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού και τα μέρη ακούγονταν προφορικά για πρώτη φορά κατά τη συζήτηση. Με τις νέες διατάξεις περί διαδικασίας διασφαλίζεται η ισότητα των όπλων, δεδομένου ότι τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που είναι και οι μόνοι αρμόδιοι για την έκδοση της απόφασης, δεδομένου ότι η εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού δεν είναι δεσμευτική, λαμβάνουν σχεδόν ταυτόχρονα και σε κάθε περίπτωση πριν τη συζήτηση της υπόθεσης τόσο την εισήγηση της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, όσο και τα υπομνήματα των μερών κατά τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται μια ισόρροπα διαμορφωμένη εικόνα κατά τη συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού σε αντίθεση με το ανωτέρω αναφερθέν προϊσχύσαν καθεστώς.

Επομένως, σε σχέση με τη νέα διαδικασία ουδεμία χειροτέρευση επήλθε στα δικαιώματα άμυνας των εμπλεκόμενων, αλλά αντίθετα αυτά ενισχύθηκαν περαιτέρω, οι δε εμπλεκόμενες δεν στερήθηκαν της δυνατότητας να ληφθούν υπόψη νόμιμα αποδεικτικά μέσα, γι' αυτό και κρίνεται απορριπτέος ο προβαλλόμενος σχετικός λόγος.

III. Η ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ελληνική πετρελαϊκή αγορά σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία (ν. 3054/2002), χωρίζεται σε τρία επίπεδα: α) Διύλισης, β) Εμπορίας και γ) Διανομής. Για κάθε επίπεδο (α), (β) και (γ) προβλέπεται από τη νομοθεσία ειδική άδεια.

Η Άδεια Διύλισης η οποία χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, επιτρέπει τη διύλιση και διάθεση πετρελαιοειδών σε εταιρείες εμπορίας, σε προμηθευτικούς συνεταιρισμούς ή κοινοπραξίες πρατηριούχων, σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές και τις Ένοπλες Δυνάμεις.

Η Άδεια Εμπορίας η οποία χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης επιτρέπει στην κάτοχο-εταιρεία να διαθέτει πετρελαιοειδή προϊόντα σε πρατήρια, σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές και τελικούς καταναλωτές με ίδιους αποθηκευτικούς χώρους. Όσον αφορά στην εμπορία, προβλέπονται πέντε (5) είδη επιμέρους Αδειών:

- Άδεια εμπορίας όλων των υγρών καυσίμων που πωλούνται στην εγχώρια αγορά (Α).
- Άδεια εμπορίας αφορολόγητων ναυτιλιακών ή αεροπορικών καυσίμων αντίστοιχα (B1 και B2).
- Άδεια εμπορίας υγραερίων (Γ).
- Άδεια εμπορίας ασφάλτου (Δ).

Η Άδεια Λιανικής Διάθεσης, η οποία χορηγείται από την αρμόδια Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση επιτρέπει την διάθεση πετρελαιοειδών σε τελικούς καταναλωτές.

Ο ως άνω νόμος, ο οποίος αντικατέστησε τον προγενέστερο νόμο 1571/1985, επέφερε σημαντικές αλλαγές στη δομή και τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς πετρελαιοειδών. Συγκεκριμένα:

α) Μετέβαλε το νομικό καθεστώς τήρησης των αποθεμάτων ασφαλείας για την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το Κοινοτικό Δίκαιο. Επίσης θεσμοθέτησε το δικαίωμα χρήσης και πρόσβασης σε αποθηκευτικούς χώρους διυλιστηρίων ή εταιρειών εμπορίας από τους υπόχρεους τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας, υπό την προϋπόθεση αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων.

β) Εισήγαγε για πρώτη φορά στην ελληνική νομοθεσία σύστημα διαχείρισης κρίσεων εφοδιασμού σε πετρελαιοειδή για την ανταπόκριση της χώρας στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας (IEA).

γ) Καθιέρωσε νέο σύστημα αδειοδότησης για κάθε δραστηριότητα της πετρελαϊκής αγοράς όπως διύλιση, μεταφορά με αγωγό, λιανική εμπορία και προέβλεψε την έκδοση κανονισμού για κάθε είδους άδεια.

δ) Καθετοποίησε το σύστημα διακίνησης πετρελαιοειδών δίνοντας τη δυνατότητα στους συνεταιρισμούς πρατηριούχων να προμηθεύονται πετρελαιοειδή απευθείας από τα διυλιστήρια χωρίς τη μεσολάβηση των εταιρειών εμπορίας.

ε) Κατήργησε τη χορήγηση τοπικής άδειας εμπορίας και η άδεια εμπορίας ισχύει πλέον για ολόκληρη την επικράτεια, ενώ παράλληλα αύξησε τις προϋποθέσεις χορήγησης άδειας εμπορίας κυρίως σε ό,τι αφορά τους ελάχιστους αποθηκευτικούς χώρους και το ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο.

στ) Προέβλεψε αυστηρές ποινικές και διοικητικές κυρώσεις (πρόστιμα, αφαίρεση αδειών) με σκοπό την πάταξη των φαινομένων νοθείας και λαθρεμπορίας, ενώ παράλληλα έδωσε έμφαση σε θέματα ενεργειακής ασφάλειας και περιβάλλοντος.

IV. ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

IV.1. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η σχετική αγορά προϊόντων και υπηρεσιών περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, της τιμής τους και της σκοπούμενης χρήσης τους.

Όσον αφορά στην εμπορία και διάθεση εν γένει πετρελαιοειδών, διακρίνονται τρεις κυρίως τύποι καυσίμων: α) απλή αμόλυβδη βενζίνη (95 οκτάνια), β) βενζίνη σούπερ (Super L.R.P) και γ) πετρέλαιο κίνησης (ντίζελ). Επιπλέον, διατίθεται και σούπερ αμόλυβδη βενζίνη, η οποία διαφοροποιείται τεχνολογικά από την απλή αμόλυβδη στον αριθμό των οκτανίων που περιέχει (συνήθως 98), αλλά λόγω της περιορισμένης ζήτησης της καλύπτει ένα μικρό τμήμα της αγοράς και ως εκ τούτου δεν εξετάζεται στην παρούσα υπόθεση.

Η απλή αμόλυβδη βενζίνη και η σούπερ L.R.P δεν συνθέτουν τέλεια υποκατάστατα προϊόντα από πλευράς ζήτησης, όμως οι περισσότεροι κινητήρες αυτοκινήτων που καταναλώνουν βενζίνη σούπερ, μπορούν να υποστούν μηχανική μετατροπή έτσι ώστε να δέχονται και απλή αμόλυβδη βενζίνη. Υποκατάσταση ως προς τη χρήση θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι υφίσταται μεταξύ των βενζινών σούπερ αμόλυβδης και απλής αμόλυβδης. Ο προσδιορισμός του βαθμού της υποκατάστασης μεταξύ των δύο αυτών προϊόντων στην υπό εξέταση υπόθεση κρίνεται ότι παρέλκει καθώς δεν θα μπορούσε να επηρεάσει καθ' οιονδήποτε τρόπο την αξιολόγηση των τεθέντων υπό κρίση στοιχείων.

Η βενζίνη και το πετρέλαιο κίνησης δεν θεωρούνται εναλλάξιμα μεταξύ τους στο βαθμό που τα αυτοκίνητα καταναλώνουν μόνο τον ένα από τους δύο τύπους καυσίμων (βενζινοκίνητα, πετρελαιοκίνητα). Μακροχρόνια, όμως μια αύξηση στη σχετική τιμή ενός εκ των δύο καυσίμων, μπορεί να οδηγήσει τους καταναλωτές στην αγορά εκείνου του τύπου αυτοκινήτου που καταναλώνει το φθηνότερο καύσιμο. Παρ'όλα αυτά, η απόφαση των καταναλωτών για αγορά βενζινοκίνητου ή πετρελαιοκίνητου οχήματος εξαρτάται και από πολλούς άλλους παράγοντες που όμως δεν συνδέονται με το σχετικό κόστος των δύο διαφορετικών τύπων καυσίμου (για παράδειγμα μη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας σε ντηζελοκίνητα I.X). Με βάση τα ανωτέρω, συμπεραίνεται ότι τα δύο αυτά καύσιμα δεν ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά από πλευράς ζήτησης.

Συμπερασματικά, για την υπό κρίση υπόθεση και με βάση τους ανωτέρω λόγους διακρίνονται δύο επιμέρους σχετικές αγορές (αγορά απλής αμόλυβδης βενζίνης και αγορά πετρελαίου κίνησης).

IV.2. ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σ' αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές ή αγοραστές των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών. Προκειμένου να καθορισθεί η σχετική γεωγραφική αγορά θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των δύο ξεχωριστών σταδίων διακίνησης των υγρών καυσίμων (εμπορία και λιανική διάθεση)

Σε επίπεδο εμπορίας υγρών καυσίμων (χονδρική διάθεση), η δυνατότητα ενός τοπικού μονοπωλητή να εκμεταλλευτεί τη γεωγραφική του θέση περιορίζεται από τον δυνητικό ανταγωνισμό που ασκείται από άλλους χονδρέμπορους σε γειτονικές περιοχές. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρόλο που στην Ελλάδα λειτουργούν δύο μόνο διωλιστήρια (ΕΛΠΕ και Motor Oil), η δυνατότητα εναλλαγής προμήθειας (swapping activity) μεταξύ των εταιρειών διύλισης διευκολύνει την επέκταση της δραστηριότητας των εταιρειών εμπορίας (χονδρέμποροι) με σημαντικά πλεονεκτήματα κόστους, γεγονός που τους επιτρέπει να λειτουργούν πανελλαδικά παρόλο που σε μερικές περιοχές της χώρας (νομοί) ορισμένες εταιρείες εμπορίας έχουν μεγαλύτερη παρουσία σε σχέση με άλλες. Το γεγονός ότι σε

αρκετές περιπτώσεις, μια εταιρεία εμπορίας η οποία διαθέτει αποθηκευτικούς χώρους σε μια γεωγραφική περιοχή (νομός) εξυπηρετεί και άλλες εταιρείες εμπορίας, παρέχει δηλαδή σε αυτές πρόσβαση για την αποθήκευση και διακίνηση των καυσίμων, αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι υπάρχει δυνατότητα ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών εμπορίας σε όλη την ελληνική επικράτεια, δηλαδή δεν υφίσταται ανάγκη αποθηκευτικών χώρων για επέκταση σε μία περιοχή. Επομένως, σε επίπεδο χονδρικής διάθεσης υγρών καυσίμων ως σχετική γεωγραφική αγορά μπορεί να θεωρηθεί η ελληνική επικράτεια (Απόφαση Ε.Α 242/ΠΙ/2003, OFT230 - 1998 Competition in the Supply of petrol in the UK, και OFT, 2000 Petrol and Diesel Pricing in the Highlands and Islands).

Στο συμπέρασμα ότι η γεωγραφική αγορά είναι η ελληνική επικράτεια, συνηγορεί και η διαπίστωση ότι οι εταιρείες εμπορίας εξαιτίας αντικειμενικών δυσκολιών που συνδέονται με την υποχρέωση τήρησης αποθεμάτων ασφαλείας εντός της ελληνικής επικράτειας, σε ελάχιστες περιπτώσεις εισάγουν πετρελαιοειδή από το εξωτερικό. Με βάση τα ανωτέρω, προκύπτει ότι σε επίπεδο χονδρικής, ως σχετική γεωγραφική αγορά, μπορεί να θεωρηθεί για τους λόγους που αναφέρθηκαν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.

IV.3. ΔΟΜΗ ΑΓΟΡΑΣ – ΜΕΡΙΔΙΑ – ΕΜΠΟΔΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ

Η εταιρεία ΕΚΟΑΒΕΕ, κατέχει μερίδιο αγοράς που για το έτος 2003 διαμορφώθηκε σε 22%. Ακολουθεί η εταιρεία BP, η οποία το 2003 «απορροφά» το 20% της αγοράς, η SHELL το 18% και η εταιρεία AVINOIL το 8% περίπου. Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι ο κλάδος εμπορίας πετρελαιοειδών στην Ελλάδα εμφανίζεται συγκεντρωμένος με τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες του να κατέχουν μερίδιο αγοράς 68% περίπου. Τέλος, οι λοιπές εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών (14), κατέχουν το 32% της αγοράς, με κυριότερες από άποψη μεγέθους και δυναμικότητας τις εταιρείες JETOIL, ΕΛΙΝ, ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΪΛ, ΕΤΕΚΑ και ΡΕΒΟΪΛ.

Ο δυναμικός ανταγωνισμός δεν περιορίζεται αφού στο βαθμό που μια εταιρεία εξασφαλίσει την απαραίτητη υλικοτεχνική «υποδομή» (κεφάλαιο εκκίνησης, δίκτυο διανομής, αποθηκευτικοί χώροι, συνεργασία με προμηθευτές, κ.λ.π) μπορεί να εισέλθει στον κλάδο καθώς δεν υφίστανται τεχνικά, νομικά ή λοιπά εμπόδια εισόδου. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η είσοδος στον κλάδο της εμπορίας πετρελαιοειδών διευκολύνεται και από το χαμηλό βαθμό κάθετης ολοκλήρωσης που καταγράφεται στην αγορά. Αναλυτικότερα, εάν η πλειοψηφία των πρατηρίων υγρών καυσίμων ανήκε σε κάθετα ολοκληρωμένες εταιρείες διύλισης, τότε η αγορά χονδρικής διάθεσης υγρών καυσίμων πιθανώς να εμφάνιζε έντονα σημάδια παρακώλυσης (foreclosed market). Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει στην περίπτωση της Ελλάδας, αφού η διύλιση και η εμπορία αποτελούν ξεχωριστές δραστηριότητες (αγορές) από τη λιανική διάθεση των πετρελαιοειδών (N. 3054/2002).

V. ΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ

Επιχειρήσεις που εξετάζονται στην παρούσα υπόθεση είναι οι μεγαλύτερες εταιρείες χονδρικής εμπορίας πετρελαιοειδών που σύμφωνα με το ν. 3054/2002, «Οργάνωση της αγοράς πετρελαιοειδών και άλλες διατάξεις» είναι ανώνυμες εταιρείες, οι οποίες εφόσον πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις του εν λόγω νόμου, μπορούν να διαθέτουν

πετρελαιοειδή προϊόντα στην εγχώρια αγορά σε κατόχους Άδειας Εμπορίας ή Λιανικής Εμπορίας, σε προμηθευτικούς συνεταιρισμούς ή κοινοπραξίες πρατηριούχων, σε μεγάλους τελικούς καταναλωτές και τις Ένοπλες Δυνάμεις.

Η ΕΚΟ ΑΒΕΕ είναι σε ποσοστό 100% θυγατρική της εταιρείας ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ ΑΕ (ΕΛ.ΠΕ Α.Ε) και δραστηριοποιείται σε όλο το εύρος της εμπορίας πετρελαιοειδών. Ο κύκλος εργασιών της κατά το έτος 2004 ανήλθε σε 1.661.334.640,15 € παρουσιάζοντας άνοδο της τάξης του 12,3% σε σχέση με το 2002. Η εταιρεία εμφάνισε για το 2004 καθαρά κέρδη 39.358.621,00 € σημειώνοντας αύξηση ίση με 72,6% σε σχέση με το 2002. Οι άδειες εμπορίας πετρελαιοειδών που κατέχει η ΕΚΟ ΑΒΕΕ, αφορούν άδεια εμπορίας πετρελαιοειδών, άδεια εμπορίας ασφάλτου και άδεια εμπορίας αεροπορικών και ναυτιλιακών καυσίμων.

Η BP HELLAS ΑΕ ανήκει στον όμιλο εταιρειών της Βρετανικής εταιρείας BP plc και ασχολείται με την εμπορία πετρελαιοειδών, ορυκτελαίων και λιπαντικών. Η εταιρεία σύμφωνα με το ν. 3054/2002, είναι κάτοχος των Ειδικών Αδειών Α- για εμπορία ελευθέρων καυσίμων σε όλη την Επικράτεια, Β1-αφορολογήτων ναυτιλιακών καυσίμων, Β2-αφορολογήτων αεροπορικών καυσίμων, Γ- εμπορίας υγραερίων και Δ- εμπορίας ασφάλτου. Ο κύκλος εργασιών της κατά το έτος 2004 ανήλθε σε 1.515.331.172,85 € και τα καθαρά κέρδη της εταιρείας διαμορφώθηκαν το ίδιο έτος σε 70.330.003,20 € παρουσιάζοντας άνοδο της τάξης του 57,2% σε σχέση με το 2002.

Η SHELL HELLAS ΑΕ ανήκει στον όμιλο εταιρειών ROYAL DUTCH/SHELL που δραστηριοποιείται παγκοσμίως στην εμπορία πετρελαιοειδών, ορυκτελαίων και λιπαντικών. Η εταιρεία σύμφωνα με το ν. 3054/2002, είναι κάτοχος των Ειδικών Αδειών Α, Β1, Β2, Γ Δ για εμπορία ελευθέρων καυσίμων σε όλη την Επικράτεια, αφορολογήτων ναυτιλιακών καυσίμων, αφορολογήτων αεροπορικών καυσίμων, εμπορίας υγραερίων ενώ οι συνδεδεμένες με αυτήν εταιρείες ΕΡΜΗΣ, ΜΥΡΤΕΑ και ΜΥΓΙΑΚΗΣ έχουν άδεια λειτουργίας πρατηρίων υγρών καυσίμων. Ο κύκλος εργασιών της κατά το έτος 2004 ανήλθε σε 1.293.051.407,12 € εμφανίζοντας αύξηση της τάξης του 9,6% ως προς το 2002, ενώ εμφάνισε καθαρά κέρδη ίσα με 7.958.208,41 €. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα καθαρά κέρδη της εν λόγω εταιρείας παρουσίασαν σημαντική πτώση σε σχέση με το 2002 της τάξης του 74,1% ως αποτέλεσμα της σημαντικής αύξησης των εξόδων της (έξοδα διοικητικής λειτουργίας, έξοδα λειτουργίας διαθέσεως, κ.λ.π).

Η AVINOIL ΑΒΕΝΕΠ ανήκει κατά 100% στην εταιρεία διύλισης Motor Oil (HELLAS) ΑΕ και δραστηριοποιείται στην εμπορία πετρελαιοειδών. Η εταιρεία σύμφωνα με το ν. 3054/2002, είναι κάτοχος των Ειδικών Αδειών Α, Γ, Δ, και άδειας Ε (εμπορίας καυσίμων πλοίων και αεροσκαφών). Ο κύκλος εργασιών της κατά το έτος 2004 ανήλθε σε 578.073.362,52 € (άνοδος της τάξης του 11,1% σε σχέση με το 2002) και εμφάνισε καθαρά κέρδη 7.021.769,00 € (μείωση κατά 16,8% σε σχέση με το 2002).

Από την εξέταση των αποτελεσμάτων χρήσης των εταιρειών εμπορίας, προκύπτει ότι οι εταιρείες BP και SHELL, έχουν τα μεγαλύτερα μικτά περιθώρια κέρδους σε σχέση με τις υπόλοιπες μεγάλες εταιρείες του κλάδου (ΕΚΟ-ΕΛΔΑ, AVINOIL), αλλά και τις μικρότερες εταιρείες (JET OIL, SILK OIL, ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ, ΕΛΙΝ ΟΙΛ, κ.ο.κ). Συγκεκριμένα το μικτό

περιθώριο κέρδους για την εταιρεία BP το 2004 και 2003 διαμορφώθηκε σε 12,6% και 12,7% αντίστοιχα, ενώ στη SHELL ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφώνεται σε 11,9% (2004) και 12,9% (2003) αντίστοιχα, ενώ για τις λοιπές εταιρείες του κλάδου (ΕΚΟ-ΕΛΔΑ, AVINOIL, JET OIL, ΑΙΓΑΙΟΝ ΟΙΛ κ.ο.κ) διαμορφώνεται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα.

VI. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Κατά την έρευνα της Γ.Δ.Α, διαπιστώθηκε ότι στις καθαρές τιμές χονδρικής διάθεσης των υγρών καυσίμων παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των νομών της χώρας. Από δε τα στοιχεία δειγματοληψίας σε επίπεδο λιανικής πώλησης πετρελαιοειδών (πρατήρια υγρών καυσίμων), όπως αυτά δημοσιεύονται σε εβδομαδιαία βάση από το Υπουργείο Ανάπτυξης διαπιστώθηκαν παρόμοιες αποκλίσεις.

Προκειμένου να αναλυθούν σε βάθος τα αίτια που οδηγούν στη συνεχιζόμενη απόκλιση των τιμών των καυσίμων σε ορισμένους νομούς της Ελλάδας από τον εθνικό μέσο όρο, η Υπηρεσία αρχικά εξέτασε τις ιδιαίτερες συνθήκες (μεταφορικό κόστος, αποθηκευτικοί χώροι των εταιρειών, κ.λ.π) που επικρατούν στους «λιγότερο ακριβούς» και «ακριβούς» νομούς της χώρας. Για το σκοπό αυτό, αφού μελέτησε τα στοιχεία των τιμοληψιών που διενεργούνται σε εβδομαδιαία βάση, έκρινε σκόπιμο, η οικονομική ανάλυση των διαθέσιμων στοιχείων να εστιαστεί από τη μια πλευρά στο νομό Θεσπρωτίας («ακριβός» νομός) και από την άλλη σε νομούς όπως η Πιερία και η Πέλλα ως αντιπροσωπευτικά παραδείγματα «λιγότερο ακριβών» νομών, αλλά και η Κορινθία και η Καβάλα, στους οποίους οι λιανικές τιμές των υγρών καυσίμων διαμορφώνονται σε «ενδιάμεσα» επίπεδα.

Η απόκλιση της τιμής λιανικής στο νομό Θεσπρωτίας σε σχέση με το μέσο όρο της επικράτειας επιβεβαιώνεται και από μελέτη της ΡΑΕ, όπως αυτή παρουσιάζεται στην πρόσφατη έκθεση πεπραγμένων της. Στη συγκεκριμένη μελέτη στους νομούς που παρουσιάζουν συστηματική «υπερτιμολόγηση», δηλαδή θετική απόκλιση σε σχέση με το μέσο όρο των τιμών στην επικράτεια, (η οποία υπερβαίνει το εύλογο επιπλέον κόστος μεταφοράς των καυσίμων, +2% λόγω της απόστασης τους από τα διυλιστήρια της χώρας) συμπεριλαμβάνεται και η Θεσπρωτία.

Στο συγκεκριμένο νομό, το μεγαλύτερο ποσοστό απόκλισης (+8,5%) εμφανίζεται στη αμόλυβδη βενζίνη. Παρατηρούνται συστηματικά υψηλότερες μέσες λιανικές τιμές στο νομό Θεσπρωτίας, οι οποίες αγγίζουν στις 9.9.2005 μέχρι και τα 12 λεπτά το λίτρο στην απλή αμόλυβδη βενζίνη σε σχέση με το νομό Πέλλας.

Ο νομός με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση ως προς την απλή αμόλυβδη βενζίνη είναι ο Ιωαννίνων με την τιμή του δείκτη συγκέντρωσης Hirschman-Herfindahl (HHI) να διαμορφώνεται στις 3409 μονάδες. Η υψηλή συγκέντρωση αντανακλάται και στο δείκτη CR-4, (97,8%). Υψηλή συγκέντρωση παρατηρείται και στο νομό Θεσπρωτίας με την αντίστοιχη τιμή του δείκτη HHI να κυμαίνεται στις 2467 μονάδες και τις τέσσερις μεγαλύτερες εταιρείες να απορροφούν το 77,2% της συνολικής κατανάλωσης στο νομό. Από τη συνδυασμένη εξέταση της συγκέντρωσης στους δύο νομούς, προκύπτει το συμπέρασμα ότι παρόλο που ο νομός Ιωαννίνων είναι περισσότερο συγκεντρωμένος σε σχέση με το νομό Θεσπρωτίας και κατά συνέπεια λιγότερο «ανταγωνιστικός», εντούτοις οι

εκπτώσεις που χορηγούν και οι τέσσερις εταιρείες εμπορίας στο συγκεκριμένο νομό διαμορφώνονται σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με το νομό Θεσπρωτίας. Επομένως, ένα από τα βασικά επιχειρήματα των εταιρειών εμπορίας στον τρόπο χορήγησης των εκπτώσεων ανάλογα με το επίπεδο του τοπικού ανταγωνισμού δεν φαίνεται να ευσταθεί αφού στη συγκεκριμένη περίπτωση ένας περισσότερο συγκεντρωμένος νομός (Ιωάννινα) απολαμβάνει μεγαλύτερες σε ύψος εκπτώσεις σε σχέση με ένα λιγότερο συγκεντρωμένο νομό όπου οι συνθήκες του τοπικού ανταγωνισμού θα έπρεπε να είναι περισσότερο έντονες.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η συνολική κατανάλωση (ή και η κατανάλωση/πρατήριο) δεν αποτελεί παράγοντα στον οποίο οφείλεται η διαφορά μεταξύ των καθαρών τιμών στο στάδιο χονδρικής εμπορίας. Από την μελέτη της ΓΔΑ φαίνεται ότι υπάρχει μηδενική συσχέτιση ανάμεσα στις μέσες εκπτώσεις ανά νομό και τις πωλήσεις. Η σημασία του αποτελέσματος αυτού είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς ο σκοπός των εκπτώσεων είναι να τονώσουν τον τοπικό ανταγωνισμό και να αυξήσουν τις πωλήσεις. Ειδικότερα, τα αποτελέσματα της οικονομετρικής ανάλυσης της ΓΔΑ, τα οποία επιβεβαιώνονται και από την έκθεση του πραγματογνώμονα που προσέλαβε η Επιτροπή και τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν κατά την διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας, υποστηρίζουν καθαρά ότι δεν υπάρχει συστηματική θετική σχέση ανάμεσα στις διαφορές των εκπτώσεων των δύο εταιρειών και σ' εκείνες ανάμεσα στις πωλήσεις τους.

Ούτε όμως οι υψηλές τελικές τιμές των υγρών καυσίμων που παρατηρούνται σε νομούς, μπορούν να αποδοθούν στην επιβάρυνση του μεταφορικού κόστους. Από συναντήσεις της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού με στελέχη των εταιρειών εμπορίας πετρελαιοειδών και σε ερωτήσεις αναφορικά με τον τρόπο επίδρασης του μεταφορικού κόστους στην τιμή χονδρικής των υγρών καυσίμων προκύπτει ότι στις περισσότερες περιπτώσεις το μεταφορικό κόστος ή ένα μέρος του ενσωματώνεται στις ονομαστικές τιμές τιμοκαταλόγου (τιμές προς εκπτώσεων) των εταιρειών προς τις επιχειρήσεις λιανικής εμπορίας. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί τις αποκλίσεις που παρατηρούνται στις ονομαστικές τιμές μεταξύ των νομών. Από την επεξεργασία των διαθέσιμων στατιστικών στοιχείων προκύπτει ότι οι εταιρείες εφαρμόζουν ελάχιστα διαφορετικές τιμές τιμοκαταλόγου σε νομούς όπως η Θεσπρωτία από τη μια μεριά και η Πιερία, η Πέλλα, η Καβάλα και η Κορινθία από την άλλη οι οποίες εφοδιάζονται τόσο από το βορρά όσο και από το νότο. Οι διαφορές στις τιμές μεταξύ των υπό εξέταση νομών συνήθως δεν ξεπερνούν το 2%.

Στο επιχείρημα ότι μια περιοχή (νομός) είναι πιο ακριβή επειδή βρίσκεται μακριά από τις πηγές εφοδιασμού και κατά συνέπεια η εταιρεία εμπορίας επιβαρύνεται το μεταφορικό κόστος μέχρι το τελικό προϊόν να φθάσει στο πρατήριο αντιτείνεται η διαπίστωση ότι περιοχές όπως η Αλεξανδρούπολη, αλλά και η Καβάλα οι οποίες αποτελούν «λιγότερο ακριβές» περιοχές εφοδιάζονται κατά κανόνα από το νότο όπως και η Θεσπρωτία η οποία βρίσκεται πιο κοντά στα διυλιστήρια του νότου, αλλά, όπως έχει αναφερθεί, στο νομό αυτό η καθαρή χονδρική τιμή της αμόλυβδης διαμορφώνεται συστηματικά σε υψηλότερα επίπεδα.

Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι ο νομός Κορινθίας, ο οποίος βρίσκεται κοντά στις πηγές προμήθειας (διυλιστήρια Αγίων Θεοδώρων, Ελευσίνας και Ασπροπύργου) δεν συγκαταλέγεται στους «λιγότερο ακριβούς» νομούς, αλλά στους «ενδιάμεσους» νομούς της

Ελλάδας έτσι που η τελική (λιανική) τιμή διαμορφώνεται σε υψηλά σχετικά επίπεδα. Ανάλογη περίπτωση αποτελεί και ο νομός Χαλκιδικής.

Επομένως, η διαπιστούμενη απόκλιση στις καθαρές τιμές χονδρικής στην απλή αμόλυβδη βενζίνη, η οποία αντανακλάται και στις λιανικές τιμές (τιμές αντλίας) δεν φαίνεται να είναι αποτέλεσμα αντικειμενικών παραγόντων που παρεμβαίνουν στη διαμόρφωση των τιμών στα πλαίσια μιας ελεύθερης αγοράς (διαφορές στο κόστος μεταφοράς, δομή σχετικής γεωγραφικής αγοράς, ύπαρξη εμποδίων εισόδου). Αντίθετα, η παρατηρούμενη απόκλιση στις τιμές της απλής αμόλυβδης βενζίνης (σχετική αγορά) μεταξύ των νομών της ελληνικής επικράτειας, είναι συνάρτηση συγκεκριμένων επιχειρηματικών επιλογών στις οποίες οι μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου έχουν τον κυρίαρχο ρόλο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν από τις έρευνες της Γ.Δ.Α. και δεν διαψεύστηκαν από τις εργασίες της ακροαματικής διαδικασίας, οι εκπτώσεις που χορηγούν οι τέσσερις εταιρείες εμπορίας το 2003, διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα στους «ακριβούς» νομούς και υψηλότερα στους «λιγότερο ακριβούς» νομούς.

Συμπερασματικά, οι διαφορές στις καθαρές χονδρικές τιμές δεν οφείλονται στις διαφορές κόστους ή κατανάλωσης ανά νομό αλλά στις διαφορετικές εκπτώσεις που χορηγούν οι εταιρείες εμπορίας στους πρατηριούχους.

VII. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ BP HELLAS A.E. ΚΑΙ SHELL HELLAS A.E.

Από την ανάλυση των περί εκπτώσεων στοιχείων της προαναφερθείσας έρευνας, προέκυψαν ενδείξεις μιας ιδιότυπης συγγένειας της πολιτικής εκπτώσεων που εφήρμοζαν οι δύο πολυεθνικές εταιρίες BP Hellas A.E. και SHELL Hellas A.E.. Σύμφωνα με τις εν λόγω ενδείξεις, οι συγκεκριμένες εταιρίες εφαρμόζουν κοινή εκπτωτική πολιτική «χωρίζοντας» τη σχετική γεωγραφική αγορά (ελληνική επικράτεια) σε ζώνες, στις οποίες το ποσό έκπτωσης είναι τέτοιο ώστε οι προκύπτουσες καθαρές (τελικές χονδρικές) τιμές της αμόλυβδης βενζίνης των δύο εταιριών εξισώνονται.

Ειδικότερα από την εξέταση πιθανής σχέσης (αναλογία) μεταξύ των εκπτώσεων των πολυεθνικών εταιριών BP και SHELL ανά νομό στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Οι νομοί στους οποίους η αναλογία των εκπτώσεων των εταιριών SHELL και BP είναι κοινή καλύπτουν χωροταξικά τρεις μεγάλες γεωγραφικές περιοχές.

α) Η πρώτη γεωγραφική περιοχή (ομάδα) αποτελείται από το σύνολο σχεδόν των νομών της ηπειρωτικής Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα, η αναλογία των εκπτώσεων μεταξύ της SHELL και της BP, στους νομούς της συγκεκριμένης ομάδας (Εβρου, Ροδόπης, Ξάνθης, Καβάλας, Δράμας, Σερρών, Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκης, Κιλκίς, Ημαθίας, Πέλλης, Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς, Γρεβενών, Τρικάλων, Καρδίτσας, Άρτας, Πρεβέζης, Αιτωλοακαρνανίας, Βοιωτίας, Αττικής, Αργολίδας, Αχαΐας, Αρκαδίας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Λακωνίας και Κέρκυρας) κυμαίνεται μεταξύ 0,9 και 1,3) (Σημειώνεται ότι οι όμοροι νομοί της Καστοριάς και των Γρεβενών, επειδή έχουν μικρή κίνηση (μικρός αριθμός πρατηρίων,

χαμηλά επίπεδα κατανάλωσης), έχουν θεωρηθεί ως ένας νομός και τα ποσοστά των εκπτώσεων τους έχουν συνυπολογισθεί). Στους νομούς αυτούς, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται και η Αττική -η οποία αντιπροσωπεύει το 40% της συνολικής κατανάλωσης της χώρας- η σχέση (αναλογία) των εκπτώσεων δεν υπολείπεται του 0,9 (κάτω όριο) και δεν ξεπερνά το 1,3 (άνω όριο). Το διάστημα αυτό που περικλείεται από τις δύο συγκεκριμένες τιμές είναι σχετικά περιορισμένο (κλειστό), με τη διάμεσο τιμή του να ισούται με 1,1 (τιμή που κατέχει την κεντρική θέση ή αλλιώς εκείνη τη θέση εκατέρωθεν της οποίας βρίσκεται το 50% των παρατηρήσεων του διαστήματος). Το εν λόγω διάστημα (0,9-1,3), είναι αρκετά κλειστό, αφού η διακύμανση της συγκεκριμένης τάξης μεγέθους αγγίζει το μηδέν με την τυπική απόκλιση να κυμαίνεται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα.

β) Η δεύτερη ομάδα καλύπτει γεωγραφικά μέρος της Θεσσαλίας (νομοί Μαγνησίας, Λάρισας, Φθιώτιδας και Εύβοιας). Στην ομάδα αυτή, η αναλογία των εκπτώσεων μεταξύ των δύο εταιρειών ισούται με 1,5. Αυτό σημαίνει ότι στους εν λόγω νομούς, η εταιρεία Shell, σταθερά δίνει εκπτώσεις (τιμολογίου και απολογιστικές), οι οποίες υπερβαίνουν κατά 50% ακριβώς τις εκπτώσεις που χορηγεί η εταιρεία BP. Έτσι για παράδειγμα στο νομό Λάρισας, όταν η εταιρεία BP, χορηγεί στους πρατηριούχους που φέρουν το σήμα της μέση σταθμική έκπτωση ίση με [...], η εταιρεία SHELL, δίνει έκπτωση ίση με [...] (+50%). Είναι χαρακτηριστικό ότι η διακύμανση (διασπορά) του λόγου των εκπτώσεων στη συγκεκριμένη περιοχή τείνει προς το μηδέν, ενώ ο συντελεστής μεταβλητότητας (τυπική απόκλιση / μέσος όρος), ο οποίος χρησιμοποιείται για τη σύγκριση της διασποράς των τιμών μεταξύ δύο ή περισσότερων κατανομών λαμβάνει μια αρκετά χαμηλή τιμή (0,03 ή 3%) (Ο συντελεστής μεταβλητότητας ορίζεται ως το πηλίκο της τυπικής απόκλισης της μεταβλητής προς το μέσο όρο της μεταβλητής και αποτελεί μία παράμετρο μέτρησης της σχετικής μεταβλητότητας των τιμών της μεταβλητής. Ο συντελεστής μεταβλητότητας είναι ανεξάρτητος από τις μονάδες μέτρησης. Οι τιμές του δείχνουν τη σχετική (ποσοστιαία) διασπορά των τιμών μιας μεταβλητής από το μέσο όρο της. Όσο μικρότερη τιμή λαμβάνει, τόσο μικρότερη είναι η σχετική διασπορά (διακύμανση) των τιμών της μεταβλητής από το μέσο όρο και αντίστροφα.).

γ) Η τρίτη ομάδα αποτελείται από τμήμα της νησιωτικής Ελλάδας (νομοί Κυκλάδων και Λέσβου). Στην ομάδα αυτή, η μέση αναλογία των χορηγούμενων εκπτώσεων μεταξύ της SHELL και της BP ισούται ακριβώς με 0,5. Με άλλα λόγια, στους εν λόγω νομούς, η εταιρεία BP, σταθερά δίνει εκπτώσεις (τιμολογίου και απολογιστικές), οι οποίες υπερβαίνουν κατά 50% ακριβώς τις εκπτώσεις που χορηγεί η εταιρεία Shell. Είναι αυταπόδεικτο ότι στη συγκεκριμένη ομάδα, όπως άλλωστε και στην προηγούμενη, η αναλογία της μέσης σταθμικής έκπτωσης δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένο διάστημα (τάξη μεγέθους) αλλά είναι σταθερή και ίση με 0,5. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η αναλογία αυτή είναι ίση ακόμα και σε επίπεδο δεύτερου δεκαδικού (0,52), γεγονός που αποκλείει την πιθανότητα τυχαιότητας. Ως εκ τούτου, τα στατιστικά μέτρα διασποράς (διακύμανση, τυπική απόκλιση και συντελεστής μεταβλητότητας) λαμβάνουν τιμή ίση με μηδέν.

Εντούτοις, η Γ.Δ.Α εξέτασε πιθανές δικαιολογίες που θα μπορούσαν να προταθούν από τις συμπράττουσες εταιρίες εμπορίας καυσίμων. Ειδικότερα, το μεταφορικό κόστος έχει υπολογισθεί και ενσωματωθεί από τις εταιρίες εμπορίας καυσίμων στην (αρχική) τιμή

τιμολογίου, δηλ. προ εκπτώσεων. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν υπολογιζόταν στα ποσοστά εκπτώσεων των πρατηρίων, το μεταφορικό κόστος δεν δύναται να δικαιολογήσει την παραλληλία στην αναλογία εκπτώσεων ανά νομό και περιφέρεια μεταξύ των δύο εταιρειών (διατηρούν ιδιόκτητους χώρους αποθήκευσης σε διαφορετικά σημεία της ελληνικής επικράτειας).

Επίσης, όπως ήδη σημειώθηκε, οι εκπτώσεις που χορηγούν οι δύο εταιρείες στο δίκτυο των πρατηριούχων τους δεν συσχετίζονται συστηματικά με τις πωλήσεις της απλής αμόλυβδης βενζίνης. Η διαπίστωση αυτή δεν συνάδει με τη λειτουργία μιας ανταγωνιστικής πολιτικής τιμών, η οποία χρησιμοποιεί τις εκπτώσεις για να τονώσει τον τοπικό ανταγωνισμό.

Με βάση την προηγηθείσα ανάλυση τίθεται το ερώτημα εάν η διαμορφούμενη κοινή αναλογία εκπτώσεων των εταιριών BP και SHELL στις διάφορες ομάδες νομών και η προκύπτουσα εξομοίωση των μεταξύ των καθαρών τιμών της απλής αμόλυβδης, είναι αποτέλεσμα παράλληλης συμπεριφοράς ή αποτελεί τυχαίο γεγονός, αλλά αντίθετα έχει εκ των προτέρων συμφωνηθεί. Το ερώτημα αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι η συσχέτιση μεταξύ των παρεχόμενων εκπτώσεων (στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας) μεταξύ των δύο κυρίαρχων εταιριών (SHELL και BP), είναι ιδιαίτερα υψηλή με την τιμή του αντίστοιχου δείκτη να διαμορφώνεται σε 85% ή αλλιώς 0,85.

Αντίθετα, στην εξέταση πιθανής παρόμοιας σχέσης στην εκπτωτική πολιτική των υπολοίπων άλλων δύο μεγάλων εταιριών (ΕΚΟ ΑΒΕΕ και ΑΒΙΝΟΙΛ), δεν προέκυψε κάποια πιθανή σχέση (αναλογία) στις μεταξύ τους εκπτώσεις ανάλογη με αυτή των δύο πολυεθνικών εταιριών (BP και SHELL).

Αντ' αυτού οι δύο εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών BP και SHELL, φαίνεται να διαμορφώνουν με τέτοιο τρόπο τη μεταξύ τους εκπτωτική πολιτική στους επιμέρους νομούς της Ελληνικής Επικράτειας, ώστε οι τελικές χονδρικές τιμές τους να τείνουν να εξομοιωθούν.

VIII. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 v. 703/77.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 v. 703/77:

«Απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε μορφής εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, ιδίως δε αυτές που συνίστανται:

- α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής,*
- β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων,*
- γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού,*

δ) στην εφαρμογή άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές στο εμπόριο, κατά τρόπο που να δυσχεραίνεται η λειτουργία του ανταγωνισμού, ιδίως δε στην αδικαιολόγητη άρνηση πώλησης, αγοράς ή άλλης συναλλαγής,

ε) στην εξάρτηση σύναψης συμβάσεων από την αποδοχή εκ μέρους των αντισυμβαλλομένων πρόσθετων παροχών που από τη φύση τους ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δε συνδέονται με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών».

Η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 703/1977 απαγορεύει κατά τα ανωτέρω οποιασδήποτε μορφής εναρμονισμένη πρακτική επιχειρήσεων, η οποία έχει ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, ιδίως συνιστάμενη στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής. Εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει όταν μια συγκεκριμένη, ανταγωνιστικά κρίσιμη, συμπεριφορά επιχειρήσεων (π.χ. πολιτική τιμών, συμπεριφορά έναντι πελατών) δεν είναι αποτέλεσμα αυτόνομης επιχειρηματικής πρακτικής που προσανατολίζεται στις οικονομικές συνθήκες και στις συνθήκες της αγοράς, ακόμη και προσαρμόζοντας τη συμπεριφορά της προς την παρούσα ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών της (παράλληλη συμπεριφορά), αλλά συνέπεια μιας καθ'οιονδήποτε τρόπο συντελούμενης συνεννόησης μεταξύ τους (απόφ. Ε.Α. 252/III/2003, 263/IV/2004, 327/V/2007). Πρόκειται δηλαδή για μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, που χωρίς να έχει εξελιχθεί μέχρι την πραγματοποίηση μιας κατά κυριολεξία συμφωνίας, υποκαθιστά συνειδητά μία στην πράξη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων σε βάρος των ανταγωνιστών (απόφ. Ε.Α. 15/1981).

Εν ολίγοις η έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής αντικαθιστά συνειδητά τους κινδύνους του ανταγωνισμού με μια πρακτική συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων αυτών» (βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 14/7/1972, *ICI*, υπόθ. 48/69, Ειδ. ελλην. Συλλ. σελ. 99, σκέψη 64, και ΠΕΚ, απόφαση της 20/4/1999, *Limburge κ.α. κατά Επιτροπής*, συνεκδ. υποθ. T-305-307, 313-316, 318, 325, 328, 329 και 335/94, Συλλ. σελ. II-931, σκέψη 720).

Εξαιτίας της αποδεικτικής δυσχέρειας που υπό ορισμένες συνθήκες παρουσιάζει ο εντοπισμός και η ταυτοποίηση της εναρμονισμένης πρακτικής σε σχέση με την καθ' όλα νόμιμη παράλληλη συμπεριφορά, το ΔΕΚ έχει κρίνει ότι και μια απλή παράλληλη συμπεριφορά αποτελεί εναρμονισμένη πρακτική όταν η συμπεριφορά αυτή δεν μπορεί να αποδοθεί στις συνθήκες της αγοράς και, κατά συνέπεια, δεν υπάρχει άλλη βάσιμη εξήγηση γ' αυτήν (απόφαση 20.1.1994, συν. υποθέσεις C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, *Ahlstrom Osaakeyhtio κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «Woodpulp»*, Συλλ. 1993, σελίδα I-01307, σκέψη 71).

Σημειώνεται ότι η προαναφερόμενη νομολογία *Woodpulp* του ΔΕΚ έχει εφαρμοστεί και από την Επιτροπή Ανταγωνισμού στην απόφαση 206/III/2003, Καπνοβιομηχανία ΚΑΡΕΛΙΑ κ.α., η οποία επικυρώθηκε σε σειρά αποφάσεων από το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών (ΔιοικΕφΑθ 1138/2003, 1139/2003, 1140/2003 και 1141/2003).

Επί τη βάσει των ανωτέρω στην παρούσα υπόθεση διαπιστώνεται ότι η αντίστοιχη εκπτωτική πολιτική των πολυεθνικών BP και SHELL στους διάφορους νομούς και περιφέρειες δεν μπορεί να είναι συμπτωματική και δεν μπορεί να οφείλεται στις τιμές κτήσεως της πρώτης ύλης, στο μεταφορικό κόστος, στο εργατικό κόστος ή σε κάποιο

παρόμοιο κόστος χρηματοδότησεως μίας επενδύσεως. Οι δύο εταιρίες αποτελούν ανεξάρτητες επιχειρήσεις με διαφορετικά οικονομικά μεγέθη (οικονομική ισχύς, απασχολούμενο προσωπικό, κόστος λειτουργίας, ετήσιες πωλήσεις κλπ.), διαφορετικές οικονομικές δυνατότητες, διαφορετική επιχειρηματική δυναμικότητα και λειτουργούν με διαφορετικούς παράγοντες κόστους και κέρδους. Όλα αυτά θα έπρεπε να είχαν ως λογικό αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση των παρεχομένων ποσοστών εκπτώσεων από τις δύο εταιρίες ανά νομό και περιφέρεια, με σκοπό την αύξηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος της μιας εταιρείας έναντι της άλλης.

Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης της Γ.Δ.Α, τα οποία επιβεβαιώνονται και από τον πραγματογνώμονα που προσέλαβε η Επιτροπή, δείχνουν καθαρά ότι οι τελικές τιμές και οι εκπτώσεις ανάμεσα στις δύο εταιρίες εξαρτώνται συστηματικά μεταξύ τους ανά νομό και παρουσιάζουν πολύ ισχυρή συσχέτιση, όπως συμβαίνει σε περίπτωση εναρμονισμένης πολιτικής τιμών. Παρόλο που οι τελικές τιμές εκκινούν με βάση τις ονομαστικές τιμές (τιμές τιμοκαταλόγου), εντούτοις από τα διαθέσιμα στοιχεία φαίνεται καθαρά ότι οι τελευταίες δεν καθορίζουν τις τελικές τιμές και δεν συσχετίζονται με αυτές. Οι τελικές τιμές διαμορφώνονται ουσιαστικά από τις εκπτώσεις. Επίσης, από τις δύο κατηγορίες των εκπτώσεων (τιμολογίου και απολογιστικές), οι εκπτώσεις τιμολογίου, οι οποίες διαμορφώνουν άμεσα την τελική τιμή, είναι αυτές που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συσχέτιση και συστηματικότητα.

Στην ελληνική αγορά εμπορίας υγρών καυσίμων μόνο η BP και SHELL έχουν την φήμη, την ικανότητα, την οργάνωση και την ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων επιχειρηματική νοοτροπία για να διαμορφώσουν το τιμολογιακό προφίλ της αγοράς της αμόλυβδης βενζίνης στην Ελλάδα.

Επί τη βάση των όσων ελέχθησαν ανωτέρω, αυτό το τιμολογιακό προφίλ της αγοράς διαμορφώνεται ουσιαστικά από το ύψος των εκπτώσεων που χορηγούν αυτές οι δύο εταιρίες, αφού οι αρχικές (προ εκπτώσεων) τιμές τους δεν χρησιμεύουν παρά ως βάση για τον καθορισμό των τελικών (μετά εκπτώσεων) τιμών ανά περιοχή και πρατηριούχο.

Σε παρόμοια διαπίστωση για τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς υγρών καυσίμων και ειδικότερα την εξάρτηση της τιμής από τις παρεχόμενες εκπτώσεις και την μέσω αυτών εναρμόνιση, προέβη και η Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού σε απόφασή της, με την οποία καταδίκασε μεταξύ άλλων εταιριών και τις BP και SHELL για παραβίαση των κανόνων ανταγωνισμού (Βλ. Conseil de la Concurrence, απόφαση 89-D-14 της 25-4-1989, distribution des carburants dans la region Corse).

Στην παρούσα υπόθεση οι δύο εταιρίες εμπορίας πετρελαιοειδών BP και SHELL, φαίνεται να διαμορφώνουν με τέτοιο τρόπο τη μεταξύ τους εκπτώτική πολιτική στους επιμέρους νομούς της Ελληνικής Επικράτειας, ώστε οι τελικές χονδρικές τιμές τους να τείνουν να εξομοιωθούν.

Χαρακτηριστικός από την άποψη αυτή είναι ο κατωτέρω πίνακας:

**ΠΡΟΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

Συνολικές εκπτώσεις και καθαρές τελικές γονδρικές τιμές στην απλή αμόλυβδη βενζίνη για το 2003 - (Ευρώ / λίτρο)

Α/Α	Νομοί	Εκπτώσεις		Τελικές καθαρές τιμές	
		Shell	BP	Shell	BP
1	Αιτωλοακαρνανία	[...]	[...]	[...]	[...]
2	Αργολίδας	[...]	[...]	[...]	[...]
3	Αρκαδίας	[...]	[...]	[...]	[...]
4	Άρτας	[...]	[...]	[...]	[...]
5	Αττική	[...]	[...]	[...]	[...]
6	Αχαΐας	[...]	[...]	[...]	[...]
7	Βοιωτία	[...]	[...]	[...]	[...]
8	Γρεβενά	[...]	[...]	[...]	[...]
9	Δράμα	[...]	[...]	[...]	[...]
10	Δωδεκάνησος	[...]	[...]	[...]	[...]
11	Έβρος	[...]	[...]	[...]	[...]
12	Εύβοιας	[...]	[...]	[...]	[...]
13	Ευρυτανία	[...]	[...]	[...]	[...]
14	Ζάκυνθος	[...]	[...]	[...]	[...]
15	Ηλείας	[...]	[...]	[...]	[...]
16	Ημαθίας	[...]	[...]	[...]	[...]
17	Ηράκλειο	[...]	[...]	[...]	[...]
18	Θεσπρωτία	[...]	[...]	[...]	[...]
19	Θεσσαλονίκη	[...]	[...]	[...]	[...]
20	Ιωάννινα	[...]	[...]	[...]	[...]
21	Καβάλα	[...]	[...]	[...]	[...]
22	Καρδίτσας	[...]	[...]	[...]	[...]
23	Καστοριάς	[...]	[...]	[...]	[...]
24	Κέρκυρα	[...]	[...]	[...]	[...]
25	Κεφαλλονιά	[...]	[...]	[...]	[...]
26	Κιλκίς	[...]	[...]	[...]	[...]
27	Κοζάνη	[...]	[...]	[...]	[...]
28	Κορινθία	[...]	[...]	[...]	[...]
29	Κυκλάδες	[...]	[...]	[...]	[...]
30	Λακωνία	[...]	[...]	[...]	[...]
31	Λάρισα	[...]	[...]	[...]	[...]
32	Λασιθί	[...]	[...]	[...]	[...]
33	Λέσβος	[...]	[...]	[...]	[...]
34	Λευκάδα	[...]	[...]	[...]	[...]
35	Μαγνησίας	[...]	[...]	[...]	[...]
36	Μεσσηνίας	[...]	[...]	[...]	[...]
37	Ξάνθη	[...]	[...]	[...]	[...]
38	Πέλλα	[...]	[...]	[...]	[...]
39	Περίαι	[...]	[...]	[...]	[...]
40	Πρέβεζα	[...]	[...]	[...]	[...]
41	Ρέθυμνο	[...]	[...]	[...]	[...]
42	Ροδόπης	[...]	[...]	[...]	[...]
43	Σάμος	[...]	[...]	[...]	[...]
44	Σέρρες	[...]	[...]	[...]	[...]
45	Τρίκαλα	[...]	[...]	[...]	[...]
46	Φθιώτιδα	[...]	[...]	[...]	[...]
47	Φλώρινα	[...]	[...]	[...]	[...]
48	Φωκίδας	[...]	[...]	[...]	[...]
49	Χαλκιδική	[...]	[...]	[...]	[...]
50	Χανιά	[...]	[...]	[...]	[...]
51	Χίος	[...]	[...]	[...]	[...]
Στατιστικά μέτρα					
	Μέσος Όρος	[...]	[...]	[...]	[...]
	Τυπική Απόκλιση	[...]	[...]	[...]	[...]
	Διάμεσος	[...]	[...]	[...]	[...]
	Διακύμανση	[...]	[...]	[...]	[...]

(+) [...]

Από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι ενώ οι εκπτώσεις των δύο εταιριών διαφέρουν στην πλειοψηφία τους στο δεύτερο δεκαδικό ψηφίο, οι τελικές χονδρικές τιμές τους παρουσιάζουν μια έντονη σύγκληση, με αποτέλεσμα οι όποιες διαφοροποιήσεις τους να εντοπίζονται κυρίως στο τρίτο δεκαδικό ψηφίο ή σε κάθε περίπτωση οι μεταξύ τους διαφορές στο επίπεδο της τελικής χονδρικής τιμής τους να περιορίζονται (περίπτωση 32 νομών σε σύνολο 46 επί των οποίων είναι διαθέσιμα πλήρη στοιχεία).

Παρατηρείται δηλαδή το φαινόμενο οι εκπτώσεις που εξ' ορισμού έχουν ως στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας μιας εταιρίας έναντι του ανταγωνιστή της, στη συγκεκριμένη περίπτωση να συμβάλλουν αντίθετα στην άμβλυνση των όποιων ανταγωνιστικών διαφοροποιήσεών τους.

Αυτό που εξ' άλλου καθιστά το εν λόγω φαινόμενο πιο εντυπωσιακό είναι ότι γενικά οι παρεχόμενες από τις εταιρίες εμπορίας εκπτώσεις, είναι άγνωστες στους ανταγωνιστές τους.

Δεν υφίσταται δηλαδή διαφάνεια στην αγορά – η οποία υπό άλλες συνθήκες θα μπορούσε να αποτελέσει παράγοντα που συνιστά βάσιμη εξήγηση σε μία παράλληλη συμπεριφορά. Μάλιστα, ακόμη και μεταξύ δύο πρατηριούχων της ίδιας εταιρίας στον ίδιο νομό δεν υπάρχει διαφάνεια επί των εκπτώσεων, δηλ. με απλά λόγια δεν μπορεί ο ένας πρατηριούχος να γνωρίζει την έκπτωση που λαμβάνει ο άλλος, διότι οι εκπτώσεις δεν ανακοινώνονται από τις εταιρίες δημοσίως στους πρατηριούχους τους, με στόχο την αποφυγή συγκρίσεων και κατ' ακολουθία συγκρούσεων μεταξύ τους. Όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα των υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, οι παρεχόμενες εκπτώσεις δεν αναφέρονται καν στις συμβάσεις μεταξύ εταιρειών εμπορίας και πρατηρίων.

Συνεπώς, μία εταιρία δεν είναι σε θέση να υπολογίσει με κάποιο τρόπο την έκπτωση της άλλης, διότι δεν μπορεί να γνωρίζει ούτε την τελική τιμή πώλησεως προς τους πρατηριούχους, ούτε – κυρίως – την αρχική (προ εκπτώσεως) τιμή πώλησεως, εκτός εάν της γνωστοποιηθούν αυτά τα στοιχεία από την άλλη εταιρία. Γι' αυτό το λόγο, η παρόμοια αναλογία στις εκπτώσεις που παρέχουν οι δύο πολυεθνικές ανά νομό και περιφέρεια δεν μπορεί να εξηγηθεί παρά μόνο εάν υπήρξε μεταξύ τους προσυεννόηση.

Κατά συνέπεια έχοντας διαφορετικές ονομαστικές τιμές και εφαρμόζοντας επ' αυτών διαφορετικές εκπτώσεις, το γεγονός ότι οι τελικές χονδρικές τιμές των υπό εξέταση εταιριών συγκλίνουν προς την εξομοίωση, αποτελεί εγχείρημα που προϋποθέτει γνώση και συνεννόηση.

Ούτε το επιχείρημα ότι κάθε εταιρεία ανάλογα με τις συνθήκες τοπικού ανταγωνισμού ακολουθεί την πολιτική των ανταγωνιστριών της ευσταθεί στην περίπτωση των εκπτώσεων, αφού οι τελευταίες δίδονται είτε απολογιστικά, είτε σαν ποσό επί των τιμολογίων πώλησης προς τους πρατηριούχους, με αποτέλεσμα κάθε εταιρεία να μην είναι σε θέση να γνωρίζει ούτε εκ των προτέρων, ούτε εκ των υστέρων τις εκπτώσεις που χορηγούν οι ανταγωνιστές της.

Υπό αυτές τις συνθήκες οι διαπιστούμενοι συσχετισμοί δεν μπορούν εξ' ορισμού να αποδοθούν σε παράλληλη συμπεριφορά η οποία ως εκ τούτου δεν αποτελεί βάσιμη εξήγηση για την συγκεκριμένη περίπτωση, ικανή να αντιπαρατεθεί στην περί εναρμόνισης άποψη.

Αξίζει εξάλλου να σημειωθεί ότι οι προκύπτουσες αναλογίες ανά γεωγραφική περιοχή στις εκπτώσεις των δύο εταιριών, δεν συνοδεύονται από παράλληλες αναλογίες στις

ονομαστικές τιμές χονδρικής, έτσι ώστε ούτε η ύπαρξη τυχαίας ή ακούσιας συμπεριφοράς εκ μέρους των εταιρειών BP και SHELL να μπορεί να τεκμηριωθεί.

Ως εκ τούτου η μεταξύ των εταιρειών BP και SHELL εναρμονισμένη πρακτική, συνίσταται στον καθορισμό κοινής αναλογίας εκπτώσεων, μέσω της οποίας οι συγκεκριμένες εταιρείες προβαίνουν στον έμμεσο καθορισμό των τελικών χονδρικών τιμών τους.

Σύμφωνα με την κοινοτική νομολογία, η περίπτωση προκαθορισμού τιμών συνιστά παραβίαση του άρθρου 81, παρ. 1, εδ. α' ΕΚ («άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως» καθώς «ο καθορισμός τιμής, έστω απλώς ενδεικτικής, επηρεάζει τον ανταγωνισμό, λόγω του ότι επιτρέπει σε όσους συμμετέχουν να προβλέπουν, με εύλογη βεβαιότητα, ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους»). Βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 17-10-1972, *Cementhandelaren κατά Επιτροπής*, υπόθ. 8/72, Ειδ. Ελλην. Συλλ. Σελ. 223, σκέψη 21).

Στην έννοια του «έμμεσου καθορισμού των τιμών» του εδαφίου α' της παρ. 1 του άρθρου 81 ΕΚ μπορεί να υπαχθεί και ο κοινός προσδιορισμός του ύψους των εκπτώσεων από δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις. Οι Ευρωπαϊκές Αρχές Ανταγωνισμού έχουν με πάγια πρακτική τους καταδικάσει επιχειρήσεις που προσδιόριζαν τις εκπτώσεις τους σε αντίστοιχο επίπεδο (Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απόφαση 72/474 της 22-12-1972, *CIMBEL*, ΕΕ L 303 της 31-12-1972, σελ. 24, σκέψη 15, β) και Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού, *Conseil de la Concurrence*, απόφαση 88-D-23 της 10-5-1988, *Secteur de l' Optique dans le departement de la Loire*).

Επίσης τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και οι Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού με αποφάσεις τους που έχουν επικυρωθεί από τη Νομολογία έχουν διαπιστώσει και καταλογίσει παραβίαση του ανταγωνισμού σε επιχειρήσεις που έθεταν από κοινού ανώτατα όρια στις παρεχόμενες εκπτώσεις τους περιορίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά (Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Απόφαση 83/361 της 13/7/1983, *Vimpoltu*, ΕΕ L 200 της 23-7-1989, σελ. 44, σκέψη 35, και Απόφαση 86/399 της 10/7/1986, *Ασφαλτούχες επενδύσεις*, ΕΕ L 232 της 19/8/1986, σελ. 15, σκέψη 74, iii) επικυρωμένη από ΔΕΚ, απόφαση της 11-7-1989, *Belasco κ.α. κατά της Επιτροπής*, υπόθ. 246/86, Συλλ. σελ. 2181. Βλ. Επίσης Γαλλική Αρχή Ανταγωνισμού, *Conseil de la Concurrence*, απόφαση 02-D-57 της 19-9-2002, *pratiques dans le secteur des roulements a billes et assimilés*, επικυρωμένη από το αρμόδιο Εφετείο, *Cour d' appel de Paris*, απόφαση της 17-6-2003, *SA SNR Roulements/SA SNK France e.a.*).

Πέραν αυτού και οι ίδιες οι εταιρείες στα υπομνήματά τους αναφέρουν ότι η ένταση του ανταγωνισμού μπορεί να ερμηνευτεί και από άλλους παράγοντες (αριθμός πρατηρίων, όγκος πωλήσεων, υψηλή συγκέντρωση ανά νομό με χαμηλές εκπτώσεις) που εξετάστηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού και τον πραγματογνώμονα. Από αυτή την εξέταση ενδιαφέρουσα μεταξύ άλλων είναι η διαπίστωση ότι οι εκπτώσεις εμφανίζονται χαμηλές στους Νομούς με υψηλή συγκέντρωση όπου έχουν παρουσία οι δύο εταιρείες, καθώς επίσης ότι η συσχέτιση των πρατηρίων των δύο εταιρειών είναι εξαιρετικά υψηλή της τάξεως του 95%.

Τέλος, η δυνατότητα ελέγχου τήρησης των συμπεφωνημένων στην επίμαχη εναρμόνιση δεν είναι ανέφικτη. Η πρακτική της συντονισμένης πολιτικής εκπτώσεων των εταιρειών BP και SHELL μπορεί πράγματι να ελεγχθεί από τις ίδιες τις εταιρείες. Αυτό συμβαίνει διότι στις

συμβάσεις των εταιρειών εμπορίας με τους πρατηριούχους, αναγράφεται η ελάχιστη ποσότητα καυσίμου (βενζίνης, πετρελαίου κίνησης κλπ) που είναι υποχρεωμένος να εφοδιαστεί ο πρατηριούχος από την εταιρεία εμπορίας που φέρει το σήμα της. Επομένως εκ των προτέρων η εταιρεία μπορεί, με κάποιο βαθμό απόκλισης, να γνωρίζει την τελική κατανάλωση κάθε Νομού της Ελληνικής Επικράτειας και κατά συνέπεια να διαμορφώνει με τέτοιο τρόπο τις εκπτώσεις ώστε να προκύπτουν οι επιδιωκόμενες αναλογίες στις τιμές.

Στην άποψη ότι δεν νοείται δύο εταιρείες με αθροιστικό μερίδιο 38% να θέλουν να συμπράξουν αγνοώντας το υπόλοιπο 62% της αγοράς, παρατηρούνται τα εξής : Στην ελληνική αγορά δύο μόνον εταιρείες διαθέτουν ένα brand name με διεθνές κύρος, που ερμηνεύεται από τον μέσο καταναλωτή ως εγγύηση ποιότητας και απόδοσης, γι' αυτό και η πελατεία τους είναι διατεθειμένη να πληρώσει ακριβότερα, σε σχέση με όλες τις υπόλοιπες εταιρείες, τα προσφερόμενα απ' αυτές καύσιμα.

Ως εκ τούτου η περίπτωση τους διαφέρει από όλες τις άλλες εταιρίες, διότι σε αντίθεση με αυτές, καθοριστικός παράγοντας στην επιλογή τους δεν είναι τόσο η τιμή όσο η εμπιστοσύνη που συναρτάται με το brand name που διαθέτουν και που λειτουργεί ως bonus πιστότητας για την πελατεία τους.

Κατά συνέπεια οι όροι ανταγωνισμού στην αγορά εμπορίας καυσίμων δεν είναι ίδιοι για τις δύο αυτές εταιρείες και τις υπόλοιπες εταιρείες εμπορίας, στο μέτρο που η τιμή ως μέσω προσεταιρισμού πελατείας και απόσπασης μεριδίων αγοράς, δεν έχει γι' αυτές τον ίδιο βαθμό ελαστικότητας που έχει για τις άλλες. Γι' αυτό και οι τιμές της BP και της SHELL είναι συστηματικά οι υψηλότερες χωρίς αυτό να επηρεάζει σημαντικά την διατήρηση των μεριδίων που έχουν στην αγορά καυσίμων.

Αντίθετα τα μερίδια της BP και της SHELL θα μπορούσαν να αποδειχθούν ευάλωτα σε ανταγωνιστικές πιέσεις που θα ήταν συνάρτηση όχι μόνο τιμών αλλά και brand name. Δεδομένου όμως ότι το προνόμιο αυτό διαθέτουν μόνο οι δύο προαναφερθείσες εταιρείες, συνάγεται ότι η μόνη πραγματική ανταγωνιστική απειλή για κάθε μία από αυτές, είναι η άλλη. Γι' αυτό τον λόγο, προϋπόθεση διατήρησης των μεριδίων αγοράς των εν λόγω εταιρειών δεν είναι ο βαθμός ανταγωνιστικότητάς τους έναντι των άλλων εταιρειών, αλλά ο μη ανταγωνισμός μεταξύ τους. Και σε αυτό ακριβώς κατατείνει ο διαπιστούμενος συντονισμός της εκπτώτικής τους πολιτικής.

Σύμφωνα εξάλλου με τα στοιχεία που οι ίδιες εταιρίες προσκόμισαν, αλλά και με βάση την εισήγηση της Γ.Δ.Α., παρατηρείται σύγκλιση των μεριδίων των δύο εταιρειών στην αγορά από το 2000 και έπειτα, η οποία μετά το 2003 παραμένει σχετικά σταθερή μέχρι τουλάχιστον το 2006, έτος έναρξης εξέτασης της υπόθεσης από την Επιτροπή (διαφορά μεριδίων μεταξύ BP και SHELL 7% το 2000, 2,5% το 2002, 0,5% το 2003, 1,5% το 2004, 1% το 2005 και 1% το 2006). Το γεγονός αυτό (σταθερότητα των μεριδίων), αποτελεί σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία (βλ. Harrington, Motta) βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής.

Η άποψη επίσης που υποστήριξαν οι εταιρείες κατά την ακροαματική διαδικασία, ότι η εναρμόνιση μπορεί να αποδειχθεί μόνο με χρονοσειρές τιμών, στις οποίες θα φαίνεται ότι οι τιμές των δύο εταιρειών κινούνται παράλληλα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, κάτι που ελλείψει σχετικών αναλυτικών στοιχείων δεν φαίνεται να διαθέτει η ΓΔΑ, δεν ισχύει στην συγκεκριμένη περίπτωση για δύο λόγους:

Πρώτον, τα διαχρονικά στοιχεία που παρατίθενται στην εισήγηση της Γ.Δ. και δεν διαψεύστηκαν από τις δύο εταιρείες, δείχνουν ότι οι εκπτώσεις για την BP στη συντριπτική τους πλειοψηφία παραμένουν σταθερές καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, ενώ για τη SHELL δεν αλλάζουν από έτος σε έτος. Επομένως η διαχρονική σταθερότητα των υπό εξέταση εκπτώσεων καθιστά εν προκειμένω τη χρήση χρονολογικών σειρών για τη διαπίστωση εναρμονισμένης πρακτικής, άνευ αντικειμένου. Το γεγονός αυτό είναι εξάλλου αντίθετο με ότι πρέπει να ισχύει σε μια ανταγωνιστική αγορά και από μόνο του αποτελεί ένα σοβαρό στοιχείο παραβατικότητας της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των εν λόγω εταιρειών. Όπως απαιτείται από την βιβλιογραφία και πρακτική, οι εκπτώσεις θα πρέπει να αλλάζουν κατά τη διάρκεια του έτους και να συνδέονται με τον όγκο των πωλήσεων και τον ανταγωνισμό. Αυτό άλλωστε δεν αμφισβητείται από τις δύο εταιρείες, χωρίς όμως να γίνεται στην πράξη. Όπως αποδεικνύεται από τα στοιχεία της Γενικής Διεύθυνσης, η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στις εκπτώσεις και τις πωλήσεις είναι ασήμαντη.

Κατά δεύτερο λόγο η εναρμόνιση μπορεί να εξετασθεί όχι μόνο χρονολογικά αλλά και διαστρωματικά. Πράγματι, όπως προέκυψε και από την έκθεση του πραγματογνώμονα που προσέλαβε η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η χρήση διαστρωματικών στοιχείων για τη διερεύνηση ζητημάτων ανταγωνισμού γίνεται σε πολλές μελέτες Γενικών Διευθύνσεων Ανταγωνισμού (βλ. OFT Μεγ. Βρετανίας). Ειδικότερα τα διαστρωματικά στοιχεία που συνέλεξε και συσχέτισε η Γ.Δ. στην υπό εξέταση υπόθεση, αποδεικνύουν ότι υφίσταται συστηματική πολιτική τιμών ή εκπτώσεων ανά νομό, παρ' όλο που η οικονομική γεωγραφία, το κόστος, οι πωλήσεις, η συγκέντρωση των εταιρειών και ο τοπικός ανταγωνισμός διαφέρουν. Να σημειωθεί δε, ότι αυτό δεν αντικρούεται ακόμη και από τις εκθέσεις των τεχνικών συμβούλων των δύο εταιρειών.

Τέλος, η χρήση του μέσου όρου των εκπτώσεων ανά νομό στη στοιχειοθέτηση της προσαπτόμενης εναρμόνισης, αντίθετα με όσα ισχυρίζονται οι ενδιαφερόμενες εταιρείες, είναι όπως απεδείχθη και από την έκθεση του προαναφερθέντος πραγματογνώμονα, πολύ διαδεδομένη στην πράξη στον έλεγχο οικονομικών υποθέσεων και τη διερεύνηση ύπαρξης οικονομικών σχέσεων ανάμεσα στα στοιχεία ενός δείγματος. Αυτό συμβαίνει, διότι οι μέσες τιμές αποτελούν τις πλέον αντιπροσωπευτικές τιμές ενός δείγματος. Ως εκ τούτου, μέσες τιμές έχουν χρησιμοποιηθεί ευρέως όχι μόνο ως αντιπροσωπευτικές παρατηρήσεις αλλά και ως εργαλείο αποφάσεων επί θεμάτων ανταγωνισμού στην αγορά πετρελαιοειδών (βλ. ως παράδειγμα μελέτη της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Εμπορίου των ΗΠΑ για τη διερεύνηση χειραγώγησης τιμών βενζίνης και αύξηση των τιμών αυτής μετά τον τυφώνα KATRINA, αλλά και εισηγήσεις OFT και ΡΑΕ όπου η υπερτιμολόγηση καθορίζεται ως συν πλην της μέσης τιμής). Η όποια δε προσπάθεια απόδοσης της διαπιστούμενης συστηματικής συγγένειας που παρουσιάζουν τα επίπεδα εκπτώσεων των δύο εταιριών ανάμεσα στους νομούς, στην άμβλυνση των μεταξύ τους διακυμάνσεων λόγω χρήσης των μέσων όρων, δεν ευσταθεί. Απόδειξη, ότι αντίστοιχη συγγένεια δεν παρουσιάζουν και οι επίσης με την μορφή μέσων όρων ονομαστικές τους τιμές.

Επίσης ενώ οι μέσες τελικές χονδρικές τιμές μεταξύ νομών για κάθε μία από τις υπό εξέταση εταιρίες παρουσιάζουν έντονη διακύμανση, αντίθετα οι μέσες τελικές χονδρικές τιμές των δύο εταιριών μέσα στον ίδιο νομό, δεν διαφοροποιούνται.

Αξίζει εξ' άλλου να σημειωθεί ότι οι διαφορές των τελικών τιμών ανάμεσα στις δύο εταιρείες βρίσκονται στο 3^ο – 4^ο δεκαδικό ψηφίο όταν, π.χ. οι διαφορές αυτές μεταξύ AVIN και SHELL αποκλίνουν στο 2^ο δεκαδικό και δείχνουν να διαφοροποιούνται με τη συγκέντρωση των εταιρειών ανά νομό.

Συμπερασματικά, με την εφαρμοζόμενη από τις εταιρίες BP – SHELL πολιτική, διατηρείται ο κυρίαρχος ρόλος τους στη σχετική γεωγραφική αγορά, δεδομένου ότι πέραν της διεθνούς τους φήμης και παράδοσης στον κλάδο εμπορίας καυσίμων που αποδίδει στο σήμα τους (brand name) μια αναγνωρισιμότητα που δεν έχει κανένα άλλο ανταγωνιστικό σήμα στην ελληνική αγορά, διαθέτουν από κοινού 2.246 πρατήρια που φέρουν το σήμα των επί συνόλου 7.115 περίπου, (όταν ο δεύτερος κατά σειρά ανταγωνιστής ΕΚΟ-ΕΛΔΑ διαθέτει 1.304) και δεκαοκτώ αποθηκευτικούς χώρους, όταν το σύνολο των αποθηκευτικών χώρων σε όλη την επικράτεια είναι περίπου τριάντα (και ο δεύτερος κατά σειρά ανταγωνιστής διαθέτει μόλις επτά). Ο κυρίαρχος αυτός ρόλος τους επιτρέπει να διαμορφώνουν το γενικό επίπεδο τιμών καυσίμων στην αγορά στο μέτρο που εξ ορισμού οι υψηλότερες τιμές τους αποτελούν το σημείο αναφοράς σε σχέση με το οποίο τοποθετούνται ως ένα βαθμό τιμολογιακά οι υπόλοιπες εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών. Η διαφύλαξη αυτού του κυρίαρχου ρόλου τους στην αγορά και η δυνατότητα που τους παρέχει να εφαρμόζουν τις υψηλότερες τιμές θα ήταν αδύνατη εάν μία από τις δύο εταιρείες επεδίωκε με μια επιθετική πολιτική να αμφισβητήσει την άλλη. Επομένως, ο μη ανταγωνισμός μεταξύ των δύο, ήταν και είναι προϋπόθεση για τη διατήρηση των προνομίων τους και αυτό τον σκοπό εξυπηρετεί η διαπιστούμενη εναρμόνιση της εκπωτικής πολιτικής τους.

Τα προεκτεθέντα στοιχεία, εκτιμώμενα εν συνδυασμό και στο σύνολό τους, αξιολογούνται από την Επιτροπή ως σοβαρά, συγκλίνοντα και επαρκή για την απόδειξη ύπαρξης εναρμονισμένης πρακτικής με αντικείμενο τον καθορισμό τιμών.

Έχοντας δε, ως αντικείμενο ή και ως αποτέλεσμα, την αισθητή νόθευση και περιορισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού στη σχετική αγορά της απλής αμόλυβδης βενζίνης, η σύμπτωση βούλησης αναφορικά με τη διαμόρφωση κοινής αναλογίας εκπτώσεων ανά νομό μέσω της οποίας οι τελικές καθαρές χονδρικές τιμές των εν λόγω εταιριών εξισώνονται δεν είναι εύλογη και αναμενόμενη στα πλαίσια μίας ανταγωνιστικής αγοράς και δεν είναι άλλως δικαιολογημένη, παρά αποδίδεται αποκλειστικά και μόνο στην έμπρακτη συνεννόηση μεταξύ τους. Έχοντας δε ως αποτέλεσμα από τη φύση της την αισθητή νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού, η κοινή πρακτική των δύο εταιρειών, η οποία επιπλέον δύναται να έχει σοβαρή επίδραση στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, συνιστά εναρμονισμένη πρακτική σύμφωνα με τα άρθρα 1 του Ν. 703/1977 και 81 της ΣυνθΕΚ, των οποίων αποτελεί σαφή παραβίαση.

Αντίθετα, πέντε μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (Απόστολος Ρεφενές, Δημήτριος Γιαννέλης, Ελίζα Αλεξανδρίδου, Φαίδων Στράτος και Αθανάσιος Στεφόπουλος), διαφοροποιούμενοι των θέσεων της πλειοψηφίας, διατύπωσαν τις παρακάτω απόψεις:

Τόσο η αρχική όσο και η συμπληρωματική εισήγηση της Γ.Δ.Α προσπαθούν να στηρίξουν την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, με βάση συμπεράσματα, τα οποία εξάγονται από τη στατιστική και οικονομετρική επεξεργασία των στοιχείων που παρέθεσαν οι δυο εταιρείες. Και στις δυο εισηγήσεις η Γ.Δ.Α. καταλήγει στο συμπέρασμα ότι προέκυψε κοινή αναλογία μεταξύ των μέσων όρων των εκπτώσεων των δυο εταιρειών BP και SHELL ανά νομό και

περιφέρεια και κατά συνέπεια κοινή αναλογία των μέσων τιμών χονδρικής των δυο εταιρειών. Με βάση το αποτέλεσμα αυτό η Γ.Δ.Α συμπεραίνει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής. Ωστόσο, δεν αναφέρεται πουθενά στην εισήγηση της Γ.Δ.Α πώς θα έπρεπε να ήταν ο λόγος αυτός σε μια ανταγωνιστική αγορά ή ακόμη και σε μια μη συμπαιγνιακή ολιγοπωλιακή αγορά, στην οποία οι τιμές των εταιρειών έχουν μια παράλληλη συμπεριφορά. Είναι γνωστό από τη διεθνή βιβλιογραφία (βλ. M.D. Whinston, *Lectures on Antitrust Economics*, MIT Press, 2006) ότι το αποτέλεσμα του ανταγωνισμού ή της παράλληλης συμπεριφοράς είναι δυσδιάκριτο από αυτό της εναρμόνισης ή συμφωνίας. Οι τιμές μπορεί να είναι οι ίδιες και στις δυο περιπτώσεις και κατά συνέπεια και οι μέσοι όροι. Ειδικότερα, σε μια αγορά με ομοιογενές προϊόν (όπως στην προκειμένη περίπτωση) οι τιμές μπορεί να κινούνται παράλληλα είτε οι επιχειρήσεις συμπράτουν είτε όχι (βλ. P. Rey, “On the use of Economic Analysis in Cartel Detection” in Ehlermann, C.D. and Athanasiou, I. *European Competition Law Annual*, Hart Publishing, 2006).

Με βάση την οικονομική θεωρία οι παράγοντες που διευκολύνουν την εναρμόνιση και μπορεί να αποτελούν ένδειξη εναρμόνισης είναι: α) δομικοί, που αφορούν στα οικονομικά χαρακτηριστικά του κλάδου, και β) συμπεριφοράς που αφορούν στη συμπεριφορά των επιχειρήσεων αναφορικά με τον καθορισμό τιμών. Στην προκειμένη περίπτωση η αγορά αφ’ ενός δεν είναι αρκετά συγκεντρωμένη, (ο δείκτης HHI είναι κάτω από 1400 στους περισσότερους νομούς), οι δε εταιρείες BP και SHELL κατέχουν αθροιστικά μερίδιο μόνο 38%. Συνολικά το 2003 δραστηριοποιούνταν 14 εταιρείες εμπορίας καυσίμων, ενώ έκτοτε ο αριθμός αυτός αυξήθηκε. Αν οι δυο συγκεκριμένες εταιρείες ήθελαν να συμπράξουν σιωπηρά κρατώντας τις τιμές σε υψηλά επίπεδα, οι ανταγωνιστές θα αντιδρούσαν μειώνοντας τις τιμές με αποτέλεσμα οι δυο αυτές εταιρείες να έχαναν μερίδιο. Η εισήγηση της Γ.Δ.Α βασίζεται στην υπόθεση ότι οι καταναλωτές επιλέγουν πρατήρια BP ή SHELL και όχι άλλα πρατήρια λόγω σήματος. Με άλλα λόγια συμπεριφέρονται σαν να μην υπάρχουν πρατήρια με άλλο σήμα. Αυτό ενδεχομένως να συμβαίνει μόνο για το 38% περίπου της αγοράς. Το υπόλοιπο 62% δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται για το σήμα των δυο εταιρειών αφού επιλέγει πρατήρια άλλων εταιρειών. Η άποψη ότι οι δυο αυτές εταιρείες «καθορίζουν το επίπεδο τιμών της αμόλυβδης βενζίνης στην Ελλάδα, από την άποψη ότι με βάση τις τιμές τους που είναι συστηματικά οι υψηλότερες στην Ελληνική επικράτεια, τοποθετούνται στην αγορά και οι λοιπές εταιρείες εμπορίας καυσίμων». δεν ευσταθεί αφού όπως τονίστηκε το αθροιστικό τους μερίδιο δεν ξεπερνά το 40%. Συνεπώς δεν κατέχουν ηγετική θέση στην αγορά, σε αντίθεση με όσα ισχυρίζεται η Γ.Δ.Α ότι «οι μεγαλύτερες εταιρείες του κλάδου έχουν τον κυρίαρχο ρόλο» αναφερόμενη στις εταιρείες BP και SHELL. Επιπλέον τα μερίδια της BP και της SHELL που το 2003 ήσαν 20% και 18% αντίστοιχα, μειώθηκαν μετά το 2005. Συνεπώς το άθροισμα των μεριδίων των δυο εταιρειών μειώνεται διαχρονικά, αποτέλεσμα που δεν μπορεί να οφείλεται σε εναρμονισμένη πρακτική των δυο εταιρειών.

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία (βλ. J.E.Harrington, Jr. *Behavioural Screening and the Detection of Cartels*. EIU 2006.) το άθροισμα των μεριδίων των εταιρειών που συμμετέχουν σε ένα καρτέλ (ιδίως όταν δεν συμμετέχουν όλες οι εταιρείες του κλάδου στο καρτέλ) είναι διαχρονικά σταθερό. Στη διεθνή βιβλιογραφία δεν έχει υπάρξει σύμπραξη ή εναρμόνιση δυο εταιρειών με τόσο χαμηλά μερίδια αγοράς. Άλλωστε, η ΕΚΟ έχει μεγαλύτερο μερίδιο από

κάθε μία από αυτές. Θα πρέπει να τονιστεί ότι ακόμη και στην απόφαση της γνωστής υπόθεσης Woodpulp το συνολικό μερίδιο των πολτοπαραγωγών που υποτίθεται συμμετείχαν σε καρτέλ ήταν 60%, ποσοστό που θεωρήθηκε μικρό για τη ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής (Βλ. M. Motta, *Competition Policy: Theory and Practice*, Cambridge University Press 2004). Κατά συνέπεια, οι δομικοί παράγοντες που μπορεί να ευνοούν την εναρμόνιση δεν φαίνεται να υπάρχουν στην προκειμένη περίπτωση.

Αναφορικά με την ένδειξη εναρμόνισης από τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων θα πρέπει να τονιστεί ότι αυτή μπορεί να εξεταστεί με χρονολογικές σειρές τιμών, στις οποίες θα φαίνεται ότι οι τιμές των δυο εταιρειών κινούνται παράλληλα για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα και αφού ληφθούν υπόψη στοιχεία ζήτησης, κόστους και εξωτερικών διαταραχών (Βλ. J.E Harrington, Jr. *op. cit.*). Η χρήση οικονομετρικών μεθόδων μπορεί να βοηθήσει ώστε να συγκριθεί η πραγματική συμπεριφορά ενός κλάδου με αυτή κάτω από συνθήκες τέλει ανταγωνισμού. Περαιτέρω, μπορεί να δώσει μια ένδειξη για την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής όταν για παράδειγμα οι τιμές κινούνται παράλληλα και υπάρχουν παράγοντες που διευκολύνουν την εναρμόνιση. Και στις δυο περιπτώσεις απαιτείται αφ' ενός ένας τεράστιος όγκος στοιχείων αναφορικά με τιμές, ποσότητες, κόστος, εξωτερικές διαταραχές που επηρεάζουν την αγορά και αφ' εταίρου σημαντικός χρόνος για τη συλλογή και ανάλυση των στοιχείων αυτών. Ωστόσο, η διαπίστωση εναρμόνισης με βεβαιότητα είναι ιδιαίτερα δύσκολη αφού οι οικονομετρικές μέθοδοι από τη φύση τους στηρίζονται σε πιθανότητες και δίνουν μόνο μια ένδειξη για την πιθανότητα εναρμόνισης.

Η εισήγηση προσπαθεί να στηρίξει την εναρμόνιση με βάση την αναλογία των μέσων όρων των εκπτώσεων ή και των καθαρών χονδρικών τιμών. Καμία παρόμοια προσέγγιση δεν υπάρχει στη διεθνή βιβλιογραφία. Λαμβάνοντας το μέσο όρο χονδρικών τιμών για ένα διάστημα 17 μηνών (το έτος 2003 και το πρώτο πεντάμηνο του 2004) συνάγεται μια μέση τιμή για την BP και μία μέση τιμή για τη SHELL. Η σύγκριση αυτών των δυο τιμών δεν προσφέρει καμία πληροφόρηση αναφορικά με την ένδειξη εναρμονισμένης πρακτικής. Η διάσταση του χρόνου και ειδικότερα των χρονολογικών σειρών των τιμών των δυο εταιρειών μέσα σε κάθε νομό έχει αντικατασταθεί από μια μέση χρονική τιμή (μέση τιμή 17 μηνών) για κάθε εταιρεία. Η σύγκριση των δυο αυτών μέσων χρονικών τιμών δεν προσφέρεται για εξαγωγή συμπερασμάτων ούτε δίνει κάποια πληροφόρηση σχετικά με την πορεία των τιμών των πρατηρίων των δυο εταιρειών σε κάθε νομό διαχρονικά.

Επιπλέον, η χρήση του μέσου όρου "απαλώνει" τις διακυμάνσεις μέσα σε κάθε νομό, οι οποίες φαίνεται να είναι σημαντικές στην πράξη διότι το τρίτο δεκαδικό στοιχείο διαφέρει αρκετά σε όλους σχεδόν τους νομούς, όπως θα τονιστεί παρακάτω. Επιπλέον σε μια συμφωνία (έστω και σιωπηρή) το ένα μέρος πρέπει να μπορεί να ελέγχει εάν το άλλο μέρος αθετεί τη συμφωνία. Κάτι τέτοιο εδώ δεν μπορεί να γίνει διότι δεν υπάρχει διαφάνεια στον καθορισμό τιμών (και δη των εκπτώσεων) ώστε η μια εταιρεία να μπορεί να ελέγχει την άλλη σε περίπτωση αθέτησης. Θα πρέπει να τονιστεί ότι θα ήταν πολύ δύσκολο για τις δυο εταιρείες να εφαρμόσουν ένα σύστημα ώστε να ελέγχεται ο μέσος όρος σε κάθε νομό, ο οποίος θα αλλάζει εκ των υστέρων κάθε φορά που οι μέσοι όροι διαφέρουν. Επιπλέον το σύστημα αυτό θα πρέπει να μπορεί να ελέγχει και τη διακύμανση των τιμών εφ' όσον οι τιμές θα εναρμονίζονται.

Παρόλο που στην εισήγησή της η Γ.Δ.Α αναγνωρίζει τη «σημαντική διαφοροποίηση των καθαρών τιμών χονδρικής σε ορισμένους νομούς» ωστόσο θεωρεί ότι αυτή δεν προκύπτει από διαφορές κόστους μεταφοράς ή από οικονομίες κλίμακας. Προς επίρρωση των ανωτέρω η Γ.Δ.Α δείχνει στατιστικά ότι ο μέσος όρος των εκπτώσεων που δίνουν οι εταιρείες BP και SHELL δεν αποτελεί συνάρτηση του όγκου πωλήσεων. Ωστόσο, το αποτέλεσμα αυτό από μόνο του δεν προσφέρεται για εξαγωγή συμπερασμάτων αφού οι εκπτώσεις που δίνουν οι εταιρείες στους πρατηριούχους δεν εξαρτώνται μόνο από τον όγκο των πωλήσεων αλλά και από τις επενδύσεις και τις πιστώσεις που λαμβάνει το κάθε πρατήριο. Επίσης, η χρήση των μέσων όρων συγκαλύπτει τη διαφοροποίηση των τιμών, όπως και στην περίπτωση των καθαρών τιμών χονδρικής.

Στη συμπληρωματική εισήγηση γίνεται στρογγυλοποίηση των μέσων τιμών των εκπτώσεων στο τρίτο δεκαδικό ψηφίο, με αποτέλεσμα, η εν λόγω στρογγυλοποίηση να μην επιτρέπει την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων ως προς τις αναλογίες των μέσων τιμών των δυο εταιρειών. Η ίδια στρογγυλοποίηση εμφανίζεται και στη συμπληρωματική εισήγηση αναφορικά με τις καθарές τιμές χονδρικής, όπου η Γ.Δ.Α αναφέρει ότι διεξήγαγε τους υπολογισμούς της με ακρίβεια δεύτερου δεκαδικού. Επιπροσθέτως, δεν υπάρχει επιστημονική ανάλυση που να συσχετίζει το κόστος μεταφοράς και τις συνθήκες ζήτησης με τις τιμές των δυο εταιρειών, εκτός από αποσπασματικές παρατηρήσεις για ορισμένους νομούς και τις αποστάσεις τους από σταθμούς ανεφοδιασμού ή διυλιστήρια. Συνεπώς, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η συμπεριφορά των δυο εταιρειών αποτελεί ένδειξη εναρμόνισης.

Αναφορικά με τις καθарές τιμές χονδρικής η Γ.Δ.Α στη συμπληρωματική έκθεση της δηλώνει ότι «...οι δυο εταιρείες εμπορίας πετρελαιοειδών (BP και SHELL) διαμορφώνουν με τέτοιο τρόπο τη μεταξύ τους εκπτωτική πολιτική σε συγκεκριμένους νομούς της επικράτειας έτι ώστε οι τελικές χονδρικές τιμές στους εν λόγω νομούς να παρουσιάζουν σταθερή και μη μεταβαλλόμενη διαφορά». Πρώτον, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η διαφορά είναι σταθερή και μη μεταβαλλόμενη όταν πρόκειται για τη σύγκριση δυο μέσων όρων 17 μηνών για τις δυο εταιρείες. Κατά τη διάρκεια των 17 μηνών οι εκπτώσεις και κατ' επέκταση οι καθарές τιμές χονδρικής μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους από μήνα σε μήνα, αλλά αυτή η διαφορά δεν μπορεί να απεικονιστεί στο μέσο όρο. Δεύτερον, η διαφορά αυτή (των δυο μέσων όρων), της οποίας η μέγιστη τιμή φτάνει το ένα λεπτό (κατά την εισήγηση της Γ.Δ.Α) κρίνεται ως μη σημαντική από τη Γ.Δ.Α παρόλο που με βάση τη μέση τιμή χονδρικής που είναι 0,577, το λεπτό ως ποσοστό ανέρχεται στο 1,7% της μέσης χονδρικής τιμής. Το ποσοστό αυτό δεν είναι διόλου ασήμαντο όπως αναφέρθηκε και στις μαρτυρικές καταθέσεις.

ΙΧ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 81 της ΣυνθΕΚ.

Το άρθρο 81 παρ. 1 ΕΚ ορίζει ότι «απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή

πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής (...), γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού...».

Η διάταξη του άρθρου 81 ΕΚ είναι αντίστοιχη αυτής του άρθρου 1 του Ν. 703/1977. Σημειώνεται εξάλλου ότι, σύμφωνα και με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, η «διάταξη του άρθρου 1 του Ν. 703/1977 είναι σχεδόν πανομοιότυπη με τη διάταξη του [άρθρου 81 ΕΚ]» (βλ. ΣτΕ 1731/2001, *ΕπισκΕμπΔικ*, 2003, σελ. 1053). Μοναδική επιπλέον προϋπόθεση εφαρμογής της κοινοτικής διάταξης σε σχέση με τη διάταξη του εθνικού δικαίου αποτελεί αυτή της «δυνατότητας σοβαρής επίδρασης στο ενδοκοινοτικό εμπόριο».

Λαμβάνοντας υπόψη το εύρος της σχετικής γεωγραφικής αγοράς, τη σχετική αγορά του προϊόντος (η αμόλυβδη βενζίνη) και τη φύση και τις ιδιαιτερότητες του προϊόντος αυτού, το μέγεθος των συμπραττουσών επιχειρήσεων και το υψηλό μερίδιό τους στην αγορά, προκύπτει ανεπιφύλακτα ότι η παραπάνω διαπιστωθείσα εναρμονισμένη πρακτική δύναται να έχει σοβαρή επίδραση στο ενδοκοινοτικό εμπόριο υπό την έννοια του άρθρου 81 ΕΚ.

X. ΕΠΙΒΑΛΛΟΜΕΝΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 703/1977 παρ.1 και 2:

«1. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Ανάπτυξης, διαπιστώσει παράβαση της παρ. 1 του άρθρου 1 και των άρθρων 2, 2α και 5 ή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, μπορεί με απόφασή της:

α) να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον,

β) να αποδέχεται, εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, την ανάληψη δεσμεύσεων, με τις οποίες θα παύει η παράβαση, και να καθιστά τις δεσμεύσεις αυτές υποχρεωτικές για τις επιχειρήσεις,

γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης και ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής. Μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνο στην περίπτωση που είτε δεν υφίστανται εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είτε όλα τα εξίσου αποτελεσματικά μέτρα συμπεριφοράς είναι ενδεχομένως οχληρότερα από τα μέτρα διαρθρωτικού χαρακτήρα,

δ) να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2α, όπως προστίθενται με τον παρόντα νόμο 703/1977 και να απειλήσει πρόστιμο ή χρηματική ποινή ή και τα δύο, σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης,

ε) να θεωρήσει ότι κατέπεσε το πρόστιμο ή η χρηματική ποινή ή και τα δύο, όταν με απόφασή της βεβαιώνεται η συνέχιση ή επανάληψη της παράβασης,

στ) να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση.

2. Το κατά την προηγούμενη παράγραφο επιβαλλόμενο ή απειλούμενο πρόστιμο μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης. Για τον καθορισμό

του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης. ...»

Στην από 12.5.2006 ανακοίνωσή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού καθόρισε κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού του προστίμου, με σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας που της έχει απονεμίσει ο νομοθέτης για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων.

Ειδικότερα, προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το είδος της παράβασης, τα αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκαν να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, την οικονομική δύναμη των επιχειρήσεων που παραβιάζουν τους κανόνες ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς. Για τον υπολογισμό της διάρκειας της παράβασης, λαμβάνεται υπόψη το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η αντιανταγωνιστική συμπεριφορά έχει εκδηλωθεί στην πράξη.

Η εν προκειμένου διαπιστούμενη εναρμονισμένη πρακτική των δύο εταιρειών εμπορίας (BP Hellas A.E. και SHELL Hellas A.E.) αποτελεί παράβαση ιδιαίτερος σοβαρή, διότι αφορά οριζόντια σύμπραξη καθορισμού τιμών, η οποία ρητώς προβλέπεται στο άρθρο 1 του ν. 703/77 και 81 της ΣυνθΕΚ. Έλαβε χώρα μεταξύ δύο εταιριών με μεγάλη οικονομική δύναμη (πολυεθνικές εταιρίες), οι οποίες καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της εγχώριας ζήτησης και επεκτείνεται γεωγραφικά στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Η παράβαση διήρκησε τουλάχιστον ένα έτος.

Με βάση τα παραπάνω, η Επιτροπή θεωρεί εύλογο να καθορισθεί το πρόστιμο σε ποσοστό 17% για τις εταιρίες BP Hellas A.E και SHELL Hellas A.E των οποίων η παράβαση διήρκεσε ένα έτος επί του κύκλου εργασιών της τρέχουσας της παράβασης χρήσης στην εγχώρια αγορά απλής αμόλυβδης βενζίνης. Δηλαδή του κύκλου εργασιών της χρήσης του έτους 2003 στην εν λόγω σχετική αγορά. Ενόψει αυτών, πρέπει να καθορισθεί το πρόστιμο σε τριάντα εκατομμυρίων εξήντα έξι χιλιάδων πεντακοσίων ογδόντα πέντε ευρώ ευρώ (30.066.585 €) για την BP Hellas A.E και σε δεκαεννέα εκατομμυρίων εξακοσίων εξήντα τεσσάρων χιλιάδων οκτακοσίων ογδόντα οκτώ ευρώ (19.664.888 €) για την SHELL Hellas A.E.

Κατά την κρίση της Επιτροπής δεν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις που να συνηγορούν υπέρ της μείωσης των ανωτέρω προστίμων. Τα εν λόγω πρόστιμα δεν υπερβαίνουν το προβλεπόμενο από το άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 703/77, όπως ισχύει, ανώτατο όριο (15%) που αντιστοιχεί στον κύκλο εργασιών της τρέχουσας της παράβασης χρήσης.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

«Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, κατά πλειοψηφία, αποφασίζει τα ακόλουθα:

- Α)** Υποχρεώνει τις εταιρίες «BP HELLAS Ανώνυμη Εταιρεία Εμπορίας Πετρελαιοειδών» και «SHELL HELLAS Ανώνυμος Εταιρεία Πετρελαιοειδών και Χημικών Προϊόντων» να παύσουν την στο ως άνω σκεπτικό της παρούσας απόφασης αναφερόμενη παράβαση και να παραλείπουν αυτήν στο μέλλον. Για το σκοπό αυτό, οι ως άνω εταιρίες υποχρεούνται:

**ΠΡΟΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ**

- i) Να υπολογίζουν και να χορηγούν τις εκπτώσεις (επί τιμολογίου και απολογιστικές) στις επιχειρήσεις λιανικής εμπορίας με τις οποίες κάθε μία συναλλάσσεται στην ελληνική αγορά αμόλυβδης βενζίνης ξεχωριστά και ανεξάρτητα, αρχής γενομένης ενενήντα (90) ημέρες από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης, προκειμένου να παύσει η μέσω των εκπτώσεών τους διαπιστούμενη σύγκλιση των χονδρικών τιμών τους.
- ii) Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς τις προαναφερόμενες υποχρεώσεις απειλεί με χρηματική ποινή δέκα χιλιάδων ευρώ (10.000 €) σε κάθε μία από τις εταιρίες και για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης από την παρέλευση του ανωτέρου προβλεπομένου χρόνου συμμόρφωσης.
- Β) Επιβάλλει στην εταιρία «BP HELLAS Ανώνυμη Εταιρεία Εμπορίας Πετρελαιοειδών» πρόστιμο ύψους **τριάντα εκατομμυρίων εξήντα έξι χιλιάδων πεντακοσίων ογδόντα πέντε ευρώ (30.066.585 €)** για τη δική της συμμετοχή στην προαναφερθείσα εναρμονισμένη πρακτική.**
- Γ) Επιβάλλει στην εταιρία «SHELL HELLAS Ανώνυμος Εταιρεία Πετρελαιοειδών και Χημικών Προϊόντων» πρόστιμο ύψους **δεκαεννέα εκατομμυρίων εξακοσίων εξήντα τεσσάρων χιλιάδων οκτακοσίων ογδόντα οκτώ ευρώ (19.664.888 €)** για τη συμμετοχή της στην προαναφερθείσα εναρμονισμένη πρακτική.»**

Η απόφαση εκδόθηκε την 20^η Νοεμβρίου 2008.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 7 του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 1890/29.12.2006).

Ο Πρόεδρος

Σπυρίδων Ζησιμόπουλος

Η Γραμματέας

Όλγα-Ανίτα Ραφτοπούλου